

OBČINA AJDOVŠČINA

Lokalni program kulture v občini Ajdovščina za obdobje 2022-2025

Oktober 2021

KAZALO

1	Uvod	2
1.1	Zakonodaja, predpisi in odloki, ki urejajo področje kulture	2
1.2	Seznam pojmov	3
1.3	Pot do novega programa	4
2	Splošni cilji razvoja kulture v Občini Ajdovščina	5
3	Javni interes na področju kulture – področja kulture in javne kulturne dobrine	6
3.1	Knjižnična dejavnost	6
3.2	Muzejska dejavnost	9
3.2.1	Pilonova galerija Ajdovščina.....	9
3.2.2	Goriški muzej – muzejska zbirka v Ajdovščini.....	11
3.3	Ljubiteljska kultura.....	13
3.3.1	JSKD, območna izpostava Ajdovščina.....	14
3.3.2	Zveza kulturnih društev Ajdovščina	15
3.3.3	Društvena dejavnost.....	15
3.3.4	Lokarjeva galerija in spominska soba Danila Lokarja Ajdovščina.....	17
3.4	Prireditvena dejavnost, zasebni zavodi in poklicni ustvarjalci na področju kulture	18
3.5	Posebni projekti	20
3.5.1	Evropska prestolnica kulture GO! 2025 EPK	20
3.5.2	Kulturno umetnostna vzgoja.....	20
3.5.3	Mladinska dejavnost na področju kulture.....	21
3.5.4	Branju prijazna občina	22
3.6	Javna infrastruktura na področju kulture.....	22
3.6.1	Dvorana prve slovenske vlade	23
3.6.2	Kulturni dom v mestu Ajdovščina	24
3.7	Kulturna dediščina	24
3.7.1	Varovanje nepremične kulturne dediščine	25
4	Doseženo stanje po kulturnih področjih v preteklem obdobju.....	28
4.1	Knjižnična dejavnost	28
4.2	Muzejska dejavnost	30
4.3	Ljubiteljska kultura.....	31

1 Uvod

Lokalni program kulture v občini Ajdovščina za obdobje 2022-2025 predstavlja strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike za obdobje od leta 2022 (izhodiščno leto) do leta 2025. Na podlagi 14. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – UPB1, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg) – v nadaljevanju ZUJIK, lokalna skupnost sprejme svoj lokalni program za kulturo za obdobje štirih let.

Lokalni program za kulturo v občini Ajdovščina opredeljuje javni interes na področju kulture, prioritete in smernice na področju kulture, cilje in ukrepe za doseg le-teh ter načrtuje investicije v kulturno dediščino in javno kulturno infrastrukturo, na koncu pa povzema še pregled doseženega stanja na področju kulturnih dejavnosti v občini v obdobju veljavnosti prejšnjega Lokalnega programa.

1.1 Zakonodaja, predpisi in odloki, ki urejajo področje kulture

Na podlagi ZUJIK je javni interes na področju kulture interes za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin na državni in lokalnih ravneh, ki se uresničuje z zagotavljanjem pogojev zanje (2. člen ZUJIK). Kulturne dejavnosti, določene v 4. členu ZUJIK, so vse oblike ustvarjanja, posredovanja in varovanja kulturnih dobrin na področju nepremične in premične kulturne dediščine, besednih, uprizoritvenih, glasbenih, vizualnih, filmskih, avdiovizualnih, intermedijskih in drugih umetnosti na področju založništva in knjižničarstva, kinematografije in na drugih področjih kulture.

Javni interes za kulturo temelji na zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, s katerimi se uresničuje kulturni razvoj Slovenije in slovenskega naroda. Zanj skrbijo Republika Slovenija in lokalne skupnosti. Javni interes za kulturo se uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za kulturno ustvarjalnost, dostopnost kulturnih dobrin, kulturno raznolikost, uveljavljanje in razvoj slovenskega jezika, slovensko kulturno identiteto, skupen slovenski kulturni prostor, mednarodno prepoznavnost in uveljavitev slovenske kulture in umetnosti v mednarodnem prostoru. (8. člen ZUJIK)

Javni interes za kulturo se določa z zakoni ter z nacionalnim in lokalnimi programi za kulturo, udejanja pa se predvsem na podlagi letnih izvedbenih načrtov nosilcev javnega interesa iz 22. člena ZUJIK, javnih razpisov in javnih pozivov za financiranje javnih kulturnih programov in kulturnih projektov, aktov o ustanovitvi javnih zavodov, njihovih strateških načrtov in letnih programov dela, javnih razpisov za oddajo javne kulturne infrastrukture in upravnih odločb. (9. člen ZUJIK)

ZUJIK v splošnih določbah opredeljuje, da je nacionalni oziroma lokalni program za kulturo strateški dokument razvojnega načrtovanja države oziroma lokalne skupnosti, ki postavi cilje in prioritete kulturne politike. Na podlagi 24. člena ZUJIK država in lokalne skupnosti uresničujejo javni interes za kulturo zlasti z zagotavljanjem kulturnih dobrin kot javnih dobrin ter z načrtovanjem, gradnjo in vzdrževanjem javne kulturne infrastrukture. V skladu s 25. členom ZUJIK država in lokalne skupnosti v javnem interesu zagotavljajo pogoje za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin, ki se na trgu ne zagotavljajo v zadostnem obsegu ali kakovosti, ali zaradi dostopnosti najširšemu krogu uporabnikov. Država oziroma lokalna skupnost zagotavlja javne kulturne dobrine v obliki javne službe in s podporo posamičnim kulturnim projektom ter javnim kulturnim programom.

Na podlagi 66. člena ZUJIK so pristojnosti občine predvsem zagotavljanje najmanj tistih javnih kulturnih dobrin, ki jih določajo posebni zakoni (knjižničarstvo, varstvo kulturne dediščine, arhivska dejavnost ipd.), podpiranje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, vključno s tistimi, ki so namenjene kulturni integraciji manjšinskih skupnosti in priseljencev ter pokrivanje drugih kulturnih potreb prebivalcev, ki se jih ugotovi

z lastnim lokalnim programom za kulturo. Občina zagotavlja tudi javne kulturne dobrine širšega pomena (uprizoritvene umetnosti, vizualne umetnosti, novi mediji ipd.), če je to mogoče glede na objektivne okoliščine kot so število prebivalcev, ekonomska moč, prostorske in kadrovske kapacitete ipd., oziroma če to izhaja iz kulturne tradicije občine.

Priprava lokalnega programa za kulturo se ni mogla opirati na Nacionalni program za kulturo, saj zadnja sprejeta Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 (Uradni list RS, št. 99/13) ne velja več, nov državni program pa še ni sprejet.

Predpisi, ki urejajo področje kulture:

- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – UPB1, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg)
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 (Uradni list RS, št. 99/13)
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg)
- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJK in 92/15)
- Zakon o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Uradni list RS, št. 29/10)
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12)
- Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Lavričeva knjižnica Ajdovščina (Uradni list RS, št. 34/02, 89/04)
- Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Pilonova galerija Ajdovščina (Uradni list RS, št. 30/04, popr. 58/04, 63/04, 70/14)
- Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Ajdovščina, (Uradno glasilo občin Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin, št. 4/87)
- Odlok o razglasitvi domačije Pri Lekinovih, Vrtovin št. 85, za kulturni spomenik, (Uradno glasilo občin Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin, 4/94)
- Odlok o razglasitvi objekta kulturne dediščine Ajdovščina – Pilonova galerija za kulturni spomenik lokalnega pomena (Uradni list RS, št. 73/10)
- Sklep o določitvi nepremičnin in opreme, ki sestavlja javno infrastrukturo na področju kulture (Uradno glasilo, št. 18/96, 7/99, Uradni list RS, št. 46/06)
- Sklep o določitvi javne infrastrukture na področju kulture (Uradni list RS, št. 46/06)
- Pravilnik o sofinanciranju kulturnih dejavnosti v Občini Ajdovščina (Uradni list RS, št. 97/12, 85/15, 82/16)

1.2 Seznam pojmov

Izvajalci javnih kulturnih programov in projektov na področju kulture so:

- društva in zveze, ki so registrirane za izvajanje programov na področju kulture ali imajo v statutu določeno, da opravljajo tudi naloge s področja kulture,
- posamezniki, samozaposleni v kulturi, vpisani v razvid samostojnih ustvarjalcev pri ministrstvu za kulturo in uveljavljeni umetniki z referencami,
- zavodi in druge pravne osebe, registrirane za opravljanje kulturnih dejavnosti,
- pravne in fizične osebe, lastniki ali upravljavci nepremične kulturne dediščine.

Javni kulturni program je kulturna dejavnost izvajalcev, ki niso javni zavodi, je pa njihovo delovanje v javnem interesu do te mere, da ga občina financira na podoben način kot javne zavode. Javni kulturni program vsebinsko predstavlja zaključeno celoto in traja nepretrgoma najmanj eno leto. Izvajajo ga lahko samo društva in zveze, registrirane za izvajanje programov na področju kulture, oziroma društva in zveze, ki imajo v statutu določeno, da opravljajo tudi naloge s področja kulture.

Projekt s področja kulture je posamična kulturna aktivnost izvajalca. Za projekt s področja kulture se šteje tudi obnova kulturne dediščine.

Abonmajske, gledališke in glasbene predstave in drugi redni cikli predstav ali drugih prireditvev se po Pravilniku o sofinanciranju kulturnih dejavnosti v Občini Ajdovščina uvrščajo med javne kulturne programe.

Nepremična kulturna dediščina so nepremičnine, vpisane v register nepremične kulturne dediščine Zavoda za varstvo kulturne dediščine.

1.3 Pot do novega programa

Ob pripravi Strategije razvoja občine Ajdovščina do 2030 sta bila opravljena podroben pregled stanja na področju kulture v občini in analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza).

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - kakovost in pestrost programov in projektov kulturnih društev, tudi brezplačne prireditve; - vzpostavljen sistem sofinanciranja, javnih zavodov in društev s strani občine; - sprejet lokalni program kulture v občini za obdobje 2015-2018; - kulturni zavodi z dolgoletno tradicijo izvajanja kulturnih dejavnosti; - bogata kulturna dediščina; - galerijski prostori v upravljanju društev; - pester izbor zunanjih prizorišč za kulturne prireditve; - pojav samostojnih pobud na področju ljubiteljske kulture (samostojne razstave, projekti); - potenciali v tradiciji na določenih področjih v kulturi (zborovstvo – festival); - načrtna filmska vzgoja; - dobra geografska lega, dostopnost po cesti iz vseh koncev Vipavske doline in širše regije (zamejska Italija, druge SLO regije). 	<ul style="list-style-type: none"> - omejeni občinski finančni viri; - pomanjkanje infrastrukture za izvajanje kulturnih dejavnosti; - premajhen interes gospodarstva za sponzoriranje kulturnih dejavnosti; - premalo medobčinskega in medsebojnega sodelovanja izvajalcev kulturne dejavnosti; - neustrezni prostorski in kadrovske pogoji v javnih zavodih; - pomanjkljiva kulturna vzgoja otrok v vrtcih in šolah; - premalo izkoriščena različna prizorišča; - premalo izobraženih kadrov na področju kulturne produkcije in novih pristopov pri vodenju kulturnih organizacij, procesov produkcije, organizaciji dogodkov ter novih načinov komuniciranja z javnostmi.
Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> - izgradnja kulturnega centra, s sodelovanjem zainteresirane javnosti in strokovnjakov pri načrtovanju, z namenom da bo objekt fleksibilen in funkcionalen; - povezovanje kulture z gospodarstvom in vključevanje v lokalno turistično ponudbo; - povezovanje s sorodnimi zavodi in društvi, tudi izven meja občine; 	<ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje finančnih virov (zasebnih, občinskih, državnih, evropskih) za izvajanje kulturnih programov in obnovo kulturne dediščine; - odsotnost prijav javnih zavodov in nevladnih organizacij na večje razpise Ministrstva za kulturo in evropske razpise (Ustvarjalna Evropa – projekti sodelovanja, platforme) na vseh področjih kulture;

<ul style="list-style-type: none"> - izkoriščanje kulturne dediščine za ustvarjanje novih programov; - ureditev depojev in dodatnih razstavnih prostorov za Pilonovo galerijo; - krepitev promocije kulturne ponudbe v občini; - javne zavode približati uporabnikom (nove metode, tehnologije, novi programi, novi načini vključevanja različnih javnosti). 	<ul style="list-style-type: none"> - počasno sledenje tehnološkemu napredku na področju knjižničarstva (prenos na občine); - odsotnost samostojnih producentov v kulturi (zasebne pobude z deležem proračunskih sredstev občine, države ali tudi brez).
--	---

K pripravi programa za novo obdobje je Občina Ajdovščina povabila tudi izvajalce na področju kulture. Zaprošeni so bili za podatke o doseženem stanju v preteklem obravnavanem obdobju ter za njihove načrte za novo obdobje. V zadnjem delu dokumenta (poglavje 4) je zbrana analiza doseženega stanja po kulturnih področjih iz obdobja preteklega Lokalnega programa kulture v občini Ajdovščina v obdobju 2015-2018.

2 Splošni cilji razvoja kulture v Občini Ajdovščina

Prioritete in cilji na področju kulture v občini so:

- približevanje predpisanim standardom v dejavnostih, ki jih izvajajo občinski javni kulturni zavodi;
- spodbujanje kulturne ustvarjalnosti ljubiteljske dejavnosti mladih ter razvijanje kulturnih vrednot in potreb;
- zagotavljanje pogojev za bolj kakovostno in raznovrstno delovanje kulturnih ustvarjalcev;
- povečanje dostopnosti kulturnih dobrin in povišanje zadovoljstva občanov in okoliških prebivalcev s kulturno ponudbo;
- povezovanje kulture z vzgojo in izobraževanjem;
- promoviranje kulturne ponudbe in dosežkov kulturnih ustvarjalcev ter s tem spodbujanje razvoja kulturnega turizma;
- raznovrstnost izvajalcev;
- varovanje kulturne dediščine in njeno vključevanje v razvojne programe občine, predvsem na področju turizma in urejanja prostora.

Finančna sredstva, potrebna za izvedbo vsakoletnega programa kulture, bodo določena z odlokom o proračunu občine za tekoče leto.

3 Javni interes na področju kulture – področja kulture in javne kulturne dobrine

3.1 Knjižnična dejavnost

Knjižnično dejavnost v občini izvaja Lavričeva knjižnica Ajdovščina. Ustanovili sta jo Občini Ajdovščina in Vipava v letu 2002, knjižnica pa ima veliko globlje korenine. Za svoj nastanek šteje 17. april 1864, ko je dr. Karel Lavrič odprl prvo čitalnico v Ajdovščini in enajsto v Sloveniji. Kasneje, na začetku novega stoletja, je bil pobudnik za ustanovitev knjižnice notar Artur Lokar, ki je s svojimi knjigami tudi napolnil njene police. Prav Lokar je predlagal poimenovanje knjižnice po Karlu Lavriču. Lavričeva knjižnica Ajdovščina je danes osrednja splošna knjižnica. Sodi med knjižnice 3. skupine. Splošna knjižnica je namenjena informiranju in potrebam prebivalcev po izobraževanju, raziskovanju, kulturi in razvedrilu ter razvijanju pismenosti in bralne kulture. S knjižničnim gradivom, ki ga zbira, hrani, obdeluje in daje v uporabo, širi znanje, izobrazbo in kulturo ter nudi informacije vsem kategorijam prebivalstva ne glede na starost, spol, izobrazbo, politično ali versko prepričanje, narodnost, jezik ali socialni status.

Lavričeva knjižnica izvaja dejavnost na območju s skupno 25.471 prebivalci. Od tega živi 19.704 prebivalcev v občini Ajdovščina, 5.767 pa v občini Vipava (SURS, 1. 1. 2021).

Knjižnica ima 5 organizacijskih enot:

- osrednja (centralna) knjižnica v Ajdovščini,
- dve krajevni knjižnici: Vipava, Podnanos
- izposojevališče Dobravlje
- potujoča knjižnica (v letu 2021 je oskrbovala 65 postajališč v občinah Ajdovščina (46) in Vipava (19). Z dvema postajališčema v Občini Komen oskrbuje skupaj 67 naselij v treh občinah.

Lavričeva knjižnica se skupaj s Knjižnico Cirila Kosmača Tolmin in Mestno knjižnico in čitalnico Idrija povezuje z Osrednjo območno Goriško knjižnico Franceta Bevka Nova Gorica. V tem okviru skupaj izvajajo nekatere posebne naloge, ki jih navajata Zakon o knjižničarstvu in Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah.

Poslanstvo in vizija knjižnice:

- Knjižnica predstavlja kulturno, informacijsko, izobraževalno, socialno in komunikacijsko stičišče posameznikov, skupin, lokalne skupnosti, kulturnih ustanov in organizacij.
- Izvaja naloge osrednje splošne knjižnice.
- Oblikuje kakovostno knjižnično zbirko in skrbi, da je ta na voljo vsem potencialnim uporabnikom v prostem dostopu, na različnih nosilcih. Za njeno izposajo razvija kadrovske, tehnološke in prostorske možnosti.
- Obiskovalcem omogoča dostop do vsebin svojih zbirk tako, da jim posreduje gradivo in informacije, shranjene na tradicionalnih in elektronskih nosilcih.
- Pridobiva, obdeluje, hrani, posreduje in promovira gradivo lokalnega pomena ter ohranja kulturno dediščino.
- Javnost seznanja z delovanjem knjižnice in s tem povečuje svojo vidnost in prepoznavnost v okolju. Spodbuja razvoj bralne kulture in različnih oblik pismenosti, zlasti z usposabljanjem obiskovalcev za uporabo knjižničnih naprav in njenih virov informacij, izvaja vseživljenjsko učenje, skrbi za razvoj funkcionalne pismenosti.
- Organizira kulturne prireditve, razstave, ogleda, dejavnosti za najširši krog obiskovalcev.
- Izvaja različne dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami.
- Z dejavnostmi za kakovostno preživljanje prostega časa predstavlja fizična in virtualna knjižnica odprt, povezovalen in ustvarjalen prostor sproščenega druženja. Še naprej se bo povezovala s

kulturnimi, vzgojno-izobraževalnimi in socialnimi ustanovami ter sodelovala z drugimi ustanovami, povezanimi z bibliotekarsko in informacijsko stroko. Možnosti za razvoj bo iskala v sodelovanju z domačimi in tujimi organizacijami prek vključevanja v partnerstva in sodelovanja v nacionalnih in mednarodnih projektih.

- S spodbudnim delovnim okoljem in permanentnim izobraževanjem zaposlenih zagotavlja, da ti s svojim znanjem omogočajo uresničevanje zastavljenih nalog in uvajanje novih dejavnosti.
- Kot sodobna knjižnica bo s tehnološko opremljenostjo omogočala dostop do določenih storitev kadarkoli in kjerkoli – dostop na daljavo. Spletna stran knjižnice bo osrednja informacijska točka za dostop do e-vsebin.
- V skladu s standardi in zakonodajo s področja knjižničarstva vzpostavlja uravnoteženo mrežo krajevnih knjižnic in postajališč bibliobusa ter zagotavlja zgledno dostopnost knjižničnih storitev za vse prebivalce.

Razvojne usmeritve prihajajočega obdobja so:

Primerne površine in strokovnost zaposlenih so pomemben gradnik sodobnega knjižničnega prostora. Zato knjižnica prizadevanjem za odpravo kadrovskega manjka in dograditev osrednje knjižnice namenja posebno pozornost. Vzporedno s tem so izpostavljeni cilji za bogatitev ponudbe in prilagoditve dejavnosti novim razmeram:

- Razširitev osrednje (matične oz. centralne) knjižnice in ureditev krajevnih knjižnic.
- Kadrovska popolnitev na podlagi veljavne sistemizacije delovnih mest in strategije razvoja, da bi lahko izvajala naloge v polnem obsegu in v skladu s standardi in zakonodajo.
- Naraščajoči pomen vseživljenjskega in trajnega izobraževanja prebivalstva ter izobraževanja na daljavo zahteva preoblikovanje knjižnice v center za informacijsko opismenjevanje uporabnikov in prenos znanja.
- Razvoj višjega in visokega šolstva v lokalnem okolju zahteva aktivnejšo vlogo knjižnice pri organiziranem zbiranju, oblikovanju, organizaciji in ponudbi informacijskih virov in storitev.
- Razvoj trga informacij in pojavljanje novih konkurentov v informacijskem sektorju zahtevata od knjižnice ponudbo informacijskih storitev, ki so konkurenčne, hkrati pa zagotavljajo prebivalstvu kar najbolj demokratično mesto za dostop do informacij.
- Uvajanje novih elektronskih storitev in promocija tega gradiva (izobraževanje uporabnikov, predstavitve novosti, obveščanje o novostih v medijih in na spletu).

Za uravnotežen razvoj knjižničarstva je pomembno dejstvo, da je število prebivalcev obeh občin preseglo 25.000, kar prinaša novo razsežnost glede parametrov za preračun potreb dejavnosti. Trend rasti je posebej izrazit v občini Ajdovščina, kar je pomembno tako za pripravo lokalnega programa kot strateškega načrta knjižnice.

Razvojne usmeritve vključujejo dejstvo, da se javne knjižnice s prostori, opremo in tehnologijo (uporaba vseh je brezplačna) ter usposobljenimi in razgledanimi zaposlenimi spreminjajo v 'tretji prostor' (ob domu in službi je to socialno središče in središče znanja, kjer se ljudje zadržujejo, vzdržujejo stike, se vključujejo v usposabljanja ...). V letu 2021 je knjižnica sprejela Strateški načrt 2021-2025, h kateremu je predhodno pozitivno mnenje podal tudi Občinski svet Občine Ajdovščina. Strateški načrt sledi trendom sodobnega knjižničarstva in praksam, ki poudarjajo posebnosti domačega okolja. Zajema 5 strateških področij in znotraj teh zasleduje skupaj 11 ciljev:

- Področje 1: knjižnična zbirka, uporabniki, dostop do gradiva;
- Področje 2: nove storitve, uporabniki, skupine s posebnimi potrebami;
- Področje 3: prostor, oprema in lokacija ter ureditev osrednje in krajevnih knjižnic kot spodbuda razvoja;
- Področje 4: kadrovska zasedba, ustrezni pogoji za javno službo in njeno kakovost;
- Področje 5: knjižnica kot dejavnik v družbenem okolju.

Vsebuje tudi nekatere dolgoročne usmeritve.

Cilj: Aktualizacija knjižničnega gradiva in kontinuirano proučevanje domoznanskega gradiva ter njegova popularizacija

Knjižnica bo povečala obseg odpisa in se z ustanovitelji skušala dogovoriti za postopno povečanje sredstev za nakup s ciljem aktualizacije gradiva (raznovrstna ponudba gradiva, tako leposlovnega kot ostalega). S sistematičnim pristopom bo skrbela za seznanjanje uporabnikov s knjižnim fondom (informiranje o dogodkih, seznanjanje s knjižnimi novostmi itd.).

Ukrep: postopno povečanje sredstev za nakup knjig

Kazalnik: sredstva za knjige / leto

Terminski okvir: letno povečevati sredstva za nakup knjig vsaj za 1% glede na preteklo leto

Domoznanski oddelek hrani in upravlja gradivo, ki obravnava območje občin Ajdovščina in Vipava. Knjižnica bo še naprej pridobivala redka in dragocena gradiva lokalnega pomena, ki jih bo tudi v prihodnje založila kot nove natise ali ponatise. S ciljem, da občina postane tudi kulturna destinacija, bo knjižnica popularizirala Lokarjevo spominsko sobo, prizadevala si bo za umestitev Lokarjeve domačije v Slovensko pisateljsko pot.

Ukrep: izdaja domoznanskih publikacij in njihova predstavitev javnosti

Kazalnik: število domoznanskih publikacij in njihove predstavitve javnosti

Terminski okvir: letno izdati ali predstaviti javnosti domoznanska dela

Cilj: Ostati odprta in dostopna knjižnica

Knjižnica bo izvedla raziskavo o izposojnih navadah, poseganju po klasičnem in elektronskem gradivu, rabi oddaljenega dostopa in v povezavi s tem uvedla nove storitve. Cilj je ostati odprta in dostopna knjižnica. Načrtovane so aktivnosti za krepitev zanimanja za ponudbo in obisk ter članstvo, povečanje uporabe e-virov in e-storitev, obogatitev dogodkov in prireditev, poseben poudarek bo na vključevanju uporabnikov s posebnimi potrebami.

Ukrep: prenova ponudbe in uvedba novih storitev

Kazalnik: priložnostne nagradne igre, članska kartica ob rojstvu otroka ali vpisu v vrtec, umestitev delavnic v dopoldanski čas, promocija e-knjig in usposabljanje uporabnikov, prilagojena ponudba za uporabnike s posebnimi potrebami, število novih premičnih zbirk v javnih zavodih in drugih javno dostopnih organizacijah.

Terminski okvir: celotno obdobje.

Ukrep: daljši urnik za izposajo v poletnem času

Kazalnik: dodatne ure odprtosti osrednje knjižnice v poletnem času

Terminski okvir: v letu zaposlitve dodatnega kadra v izposoji povečanje obratovanja za 2 dodatni uri na teden glede na leto 2021

Cilj: Zagotovljeni ustrezni pogoji za izvajanje dejavnosti

Osrednja knjižnica v Ajdovščini deluje na 663 m² površin. Glede na normative bi že sedaj potrebovala vsaj še enkrat toliko površin za svoje delovanje. Upošteva svetovne trende, da se obiskovalcem/uporabnikom poleg osnovne funkcije knjižnice zagotovi tudi prostor za delo, raziskovanje, tudi z uporabo lastnih elektronskih naprav, za različne prireditve, druženja ipd., pa bi bilo smiselno, da se zagotovi vsaj 2.500 m² površin, dolgoročno (projekcija za 50 let) celo več, okoli 3.600 m². Preveriti je potrebno ali je smiselno in mogoče razširiti obstoječo stavbo knjižnice na željeno kvadraturu ali stavbo knjižnice načrtovati na novo na drugi lokaciji, mogoče v kombinaciji s kulturnim domom ali drugo

ustanovo. Vzporedno bo potrebno nekatera vlaganja in vzdrževanja stavbe ter nakup in posodobitev opreme izpeljati v obdobju do dozidave/novogradnje, saj bo knjižnica na sedanji lokaciji delovala še nekaj časa.

Ukrep: izboljšanje prostorskih pogojev in nabava opreme

Kazalnik: izdelava idejne rešitve za osrednjo knjižnico (odločitev za dozidavo ali novogradnjo), nabava in posodabljanje opreme (zamenjava izposojnega pulta, posodobitev RFID sistema varovanja knjižnega gradiva, nakup notranjega knjigomata za samo-izposajo in vračilo, nadgradnja zunanjega knjigomata s sortirko, nabava programske in računalniške opreme za slepe in slabovidne), vzdrževanje in nujni investicijski posegi na stavbah (preprečevanje nadaljnje škode).

Terminski okvir: izdelava idejnih rešitev umestitve v prostor v 2022, nabava in posodabljanje opreme v celotnem obdobju.

3.2 Muzejska dejavnost

Muzejsko dejavnost v občini Ajdovščina opravljata Pilonova galerija Ajdovščina in Goriški muzej.

3.2.1 Pilonova galerija Ajdovščina

Pilonova galerija Ajdovščina je nastala na osnovi likovne in dokumentarne zapuščine, ki jo je umetnikov sin Dominique Pilon leta 1971 podaril mestu Ajdovščina. Prostori za galerijo so bili urejeni v dveh povezanih, spomeniško zaščitenih hišah na Prešernovi ulici št. 1 (Pilonova domačija) in št. 3 (kjer je sedež zavoda). Galerija je pričela z delovanjem jeseni leta 1973. Sprva je organizacijsko delovala v okviru Zavoda za kulturo Ajdovščina, od leta 1991 pa znotraj Zavoda za kulturo, izobraževanje in šport Ajdovščina – kot notranja organizacijska enota Pilonova galerija. V letu 2002 je z razdružitvijo zavoda postala samostojen javni zavod Pilonova galerija Ajdovščina.

Poslanstvo in vizija Pilonove galerije

Pilonova galerija se je v slovenskem in zamejskem prostoru uveljavila kot referenčna galerija, ki ima pooblastilo za opravljanje državne javne službe muzejev za zelo široko območje občin cele Primorske, zamejstva in izseljenstva. Področje njenega delovanja obsega dve temeljni nalogi:

- muzejska: skrb za Pilonovo stalno zbirko (le-ta vključuje likovna dela, dokumentarno gradivo in muzejske predmete), zbirko del Pilonovih prijateljev ter mednarodni likovni zbirki Vipavski Križ in zbirka iz Foresterije;
- galerijska: v program razstavne dejavnosti Pilonova galerija Ajdovščina vključuje tudi razstave sodobnih likovnih ustvarjalcev iz Slovenije, slovenskega zamejstva in izseljenstva, nudi strokovne storitve drugim ustanovam, izvaja dokumentacijsko, informacijsko in svetovalno dejavnost ter sodeluje z drugimi muzejskimi in galerijskimi ustanovami v Sloveniji in v sosednjih državah. Opravlja tudi pedagoško in andragoško delo ter ima pomembno kulturno funkcijo v Ajdovščini in njeni okolici.

Primarne naloge zavoda:

- zbira, hrani, proučuje, vrednoti, razstavlja in popularizira dela likovne umetnosti, še posebej likovna dela in dediščino Vena Piloni;
- iz zbranega gradiva oblikuje stalne razstave ter pripravlja razstave domačih in tujih umetnikov upodablajoče umetnosti;
- vodi register umetniških del;
- sodeluje z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami pri kulturni vzgoji in popularizaciji likovne umetnosti;

- sodeluje s strokovnimi institucijami in posameznimi strokovnjaki;
- nudi strokovne storitve pravnim in fizičnim osebam v zadevah, ki se nanašajo na sodobno likovno umetnost;
- izdaja strokovne publikacije s svojega področja;
- opravlja fotografske in druge tehnične dejavnosti za potrebe likovne umetnosti;
- izvaja dokumentacijsko, informacijsko in svetovalno dejavnost s področja dejavnosti zavoda;
- daje svoje prostore na razpolago za druge kulturne prireditve.

Razvojne usmeritve prihajajočega obdobja

Delo zavoda bo usmerjeno v postavljanje najvišjih standardov varovanja premične dediščine. Nadaljevalo se bo s tematskimi razstavami, ki so vezane na fond Vena Piona in njegovih sodobnikov ter s predstavitvijo kakovostne lokalne likovne produkcije predvsem mlajših avtorjev, ki se še uveljavljajo. Tovrstne predstavitve so se že v preteklosti izkazale za uspešne. Pionova galerija bo nadaljevala z intenzivnim sodelovanjem z muzejskimi ustanovami v Sloveniji in izven nje. Dogovori potekajo tudi za gostovanja v Parizu in Luxembourg, vendar so finančne omejitve in izidi nejasni. Ustanove v tujini sprejemajo program za več let vnaprej, programu finančno težko konkurirajo, dolgoročnejše planiranje pa onemogoča tudi nejasnost izidov uspešnosti prijavljenih EU projektov.

Cilj: dvig zanimanja za likovno ponudbo in dvig prepoznavnosti Pionove galerije v Sloveniji ter tujini

Z različnimi razstavami se načrtuje povečati prepoznavnost Pionove galerije v Sloveniji in tujini, kot npr. z že načrtovanimi:

- **2022:** Esch-sur-Alzette: evropska prestolnica kulture, gostovanje z razstavo Veno Pilon in Jean Vodaine;
- **2023:** 50. obletnica ustanovitve Pionove galerije – 'čas za spremembe' (razširjena stalna zbirka).

Dinamika priprave razstav bo odvisna od finančnih sredstev. Zaradi narave dela lahko pride do sprememb.

Ukrep: izvedba kakovostnih in privlačnih razstav

Kazalnik: število obiskovalcev na razstavo

Ukrep: izmenjava razstav in gostovanja z drugimi galerijami po Sloveniji in v tujini

Kazalnik: število gostovanj in izmenjav razstav

Terminski okvir: celotno obdobje

Cilj: zagotovljeni ustrezni pogoji za izvajanje dejavnosti

Za zagotovitev izvajanja poslanstva je potrebno zagotavljati urejeno infrastrukturo. Splošni dolgoročni cilji so varnostno, klimatsko in svetlobno urejeni prostori za vse zbirke (za stalno postavitev in depo), kot tudi prostor za občasne razstave. Načrtovane investicije za izboljšanje pogojev delovanja Pionove galerije v prihodnosti so:

- Neustrezni depojski prostori;

Po letu 1973 je stavba doživela več prenov in širitev. Leta 1978 je bila stalna zbirka nameščena v prvem nadstropju galerije, pozneje pa se je z odprtjem fotografskega oddelka razširila na podstrešje, kjer se trenutno nahaja tudi depo, ki pa nikakor ne ustreza sodobnim muzejskim standardom. Sedanji podstrešni prostor namreč zaradi majhne kvadrature ter neurejenega ogrevanja v zimskih in hlajenja v poletnih mesecih ni primeren za kakovostno hranjenje Pionove dediščine ter vseh ostalih zbirk, ki jih je galerija pridobila in jih še pridobiva z donacijami.

- Posodobitev opreme in neustrezni delovni pogoji;

Šibki točki galerije sta tudi zastarelost opreme, ki ni primerna za prikazovanje sodobnih umetniških projektov, ter neustreznost in pomanjkanje delovnih prostorov (pisarn za kustosinjo-pedagoginjo in kustosinjo-dokumentalistko ter delovnega prostora za fotografa- vzdrževalca), ki so nujno potrebni za

kakovostno strokovno delo. Problematičen je zlasti delovni prostor za fotografa-vzdrževalca, saj ne ustreza minimalnim standardom muzejskega dela.

- Ureditev knjižnice;

Pilonova galerija Ajdovščina od aprila 2014 ponuja javnosti dostop do svoje knjižnice, ki skupaj s katalogi in zgibankami, knjigami, časopisi in revijami presega 6000 enot. Mednje sodijo tudi redkosti, ki jih težko najdemo v splošnih knjižnicah na Goriškem ali drugje po Sloveniji. Za shranjevanje prihajajočih publikacij galerijski knjižnici primanjkuje prostora. Poleg tega nima čitalnice, kjer bi študentje, raziskovalci ali ljubitelji umetnosti lahko študirali ali zgolj prelistali gradivo.

- Dostopnost galerije;

Med velike pomanjkljivosti Pilonove galerije sodi tudi nedostopnost stalne zbirke Pilonovih del invalidom.

Prostorsko problematiko in dostopnost bo v celoti rešila predvidena razširitev galerije, za katero je občina leta 2013 odkupila sosednjo Rustjevo hišo na Prešernovi ulici 5. Rustjeva hiša se bo rekonstruirala v celoti, namembnost se bo spremenila v galerijsko in muzejsko dejavnost, v pritličju delno tudi v gostinsko in trgovsko.

Ukrep: izboljšanje prostorskih pogojev

Kazalnik: širitev galerije v nadstropje Rustjeve hiše, ureditev ustreznih depojskih prostorov, knjižnice in ustreznih delovnih pogojev

Kazalnik: posodobljena oprema

Kazalnik: urejena dostopnost za invalide

Terminski okvir: širitev galerije v nadstropje Rustjeve hiše in ureditev dostopnosti za invalide do 2024, nabava in posodabljanje opreme v celotnem obdobju.

3.2.2 Goriški muzej – muzejska zbirka v Ajdovščini

Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica

Goriški muzej je bil ustanovljen septembra 1952 kot Okrajni muzej v Solkanu. Ustanoviteljice so bile takratne občine Nova Gorica, Ajdovščina, Sežana in Tolmin (danes so ti kraji Upravne enote RS). Mestna občina Nova Gorica je ustanoviteljstvo in premoženje zavoda v celoti prevzela decembra 2004.

Na podlagi pooblastila Vlade RS Goriški muzej opravlja državno javno službo muzejev za območje občin Ajdovščina, Vipava, Nova Gorica, Šempeter – Vrtojba, Brda, Kanal ob Soči, Miren - Kostanjevica, Sežana, Komen, Divača, Renče – Vogrsko, za področje arheologije, etnologije, likovne umetnosti in zgodovine. Poleg dokumentiranja in vrednotenja, konserviranja in restavriranja, proučevanja, izvajanja pedagoških in andragoških programov ter delavnic, muzej postavlja stalne in občasne razstave. Pomemben del dejavnosti je raziskovanje domoznanske tematike. Rezultate raziskav objavlja vsako leto v lastnem zborniku Goriški letnik in drugih publikacijah ter v periodičnem tisku.

Muzejska zbirka Ajdovščina

Goriški muzej skrbi za upravljanje muzejske zbirke v Ajdovščini, ki hrani dve razstavi. V zgornjem nadstropju objekta je stalna arheološka razstava Fluvio Frigido – Castra – Flovius – Ajdovščina, ki predstavlja poselitev Ajdovščine od prazgodovine (sredina 2. tisočletja pred n. št.) do zgodnjega srednjega veka (konec 6. in 7. stoletje n. št.), v pritličju pa je razstava Fosili iz zbirke Stanislava Bačarja, ki jo sestavlja okoli 1200 fosilov iz vse Slovenije, s poudarkom na tistih, ki so bili najdeni v Vipavski dolini. Med njimi so tudi zelo redki primerki, nekateri tudi takšni, ki so bili na našem območju najdeni prvič na svetu in so poimenovani po naših krajih ali najditeljih.

Cilj: nova pregledna arheološka razstava Fluvio frigido – Castra – Flovius - Ajdovščina

Ajdovščina je mesto z bogato arheološko dediščino. To območje je bilo poseljeno že v prazgodovini, predvsem pomembni pa so bili ti kraji v rimskem obdobju. Na ravnici med Lokavščkom in Hubljem so že v 1. stoletju osnovali naselbino (Fluvio Frigido), ki je bila v drugi polovici 3. stoletja (med letoma 270 in 280) preoblikovana v utrdbo. Utrjena naselbina, Castra, je obstajala dobrih 200 let, po letu 500 je bila opuščena. Ostaline te poznorimske utrdbe so danes vidne v mestnem središču, kar predstavlja velik potencial mesta za razvoj na področju kulturnega turizma. Poudariti je treba, da arheološki potencial Ajdovščine še zdaleč ni izčrpan. Na območju mestnega jedra so še vedno zakopani naselbinski ostanki iz prazgodovine in rimske dobe in z novimi raziskavami se bo naše vedenje o arheološki podobi kraja še dopolnjevalo. Posamezni deli rimskodobne arhitekture, ki so bili odkriti med nedavnimi raziskavami, so prezentirani *'in situ'* (deli velikega stavbnega objekta na območju Lavričevega trga, odsek obzidja v sklopu Rustjeve hiše). Po zaključku prenove mestnega jedra si je tako mogoče ogledati arhitekturne ostaline na več lokacijah in s tem dobiti delni vpogled v podobo poznorimske utrdbe. To dejstvo še poudarja pomen obstoječe muzejske zbirke, ki se nahaja v neposredni bližini arheoloških ostalin, kot osrednje točke predstavljanja arheologije kraja; pri snovanju novih turističnih produktov naj bo vsekakor vodilo, da ogled muzejske zbirke in arheoloških ostalin v urbanem okolju ponujata edinstveno izkušnjo spoznavanja davne preteklosti mesta.

Trenutno je v muzejski zbirki na ogled stalna arheološka razstava, ki je nastala na podlagi ovrednotenja rezultatov raziskav do leta 2000. Z Valvazorjevimi priznanjem Slovenskega muzejskega društva nagrajeni razstavniki projekt je hvalevreden prikaz najstarejše zgodovine Ajdovščine, vendar so nedavna izkopavanja v marsičem spremenila naše vedenje in prinesla nove dragocene podatke, zato je treba poskrbeti za novo muzeološko predstavitev arheoloških vsebin. Goriški muzej načrtuje v Muzejski zbirki Ajdovščina novo pregledno arheološko razstavo, ki bo nastala v sodelovanju z izvajalci raziskav na območju mestnega jedra v zadnjih dveh letih. Cilj je, da se oblikuje nova postavitev, ki bo z upoštevanjem sodobnih meril pri prezentaciji dediščine in najnovejših izsledkov v stroki obiskovalcem približala izjemno arheološko dediščino mesta.

Ukrep: prenovljena muzeološka predstavitev arheoloških vsebin

Kazalnik: raziskovanje in zbiranje gradiva ter postavitev prenovljene pregledne arheološke razstave

Kazalnik: število izvedenih pedagoško - andragoških programov

Terminski okvir: postavitev prenovljene pregledne arheološke razstave do leta 2023, izvajanje pedagoško – andragoških programov v celotnem obdobju.

Cilj: razstavniki projekt Industrijska dediščina Ajdovščine

Goriški muzej v sodelovanju z Lavričevo knjižnico Ajdovščina pripravlja razstavo Industrijska dediščina Ajdovščine, ki bo zasnovana na prostem, *'in situ'*, v obliki poti. Razstava bo predvidoma dokončana v letu 2021. V naslednjih letih se načrtuje nadaljevanje raziskovanja industrijske dediščine mesta z namenom nadgrajevanja razstave, izvajanje pedagoško-andragoškega programa (vodstva, delavnice za različne starostne skupine, delavnice za družine, okrogle mize, predavanja, izobraževanja, ipd.) ter morebiti pripravo dokumentarnega filma.

Ukrep: priprava *'in situ'* razstave Industrijska dediščina Ajdovščina

Kazalnik: število postavljenih prezentacijskih tabel

Kazalnik: število izvedenih pedagoško – andragoških programov

Kazalnik: dokumentarni film

Terminski okvir: postavitev 10 prezentacijskih tabel v 2022 in 5 v 2025, dokumentarni film v 2023, izvajanje pedagoško – andragoških programov v celotnem obdobju

Cilj: prenovljeni depoji v bivši stavbi Srečka Kosovela

Gradivo Goriškega muzeja, ki trenutno ni razstavljeno, se hrani v muzejskih depojih v Ajdovščini, ki sta osrednji pokrajinski skladišči kulturne dediščine. Depoja Goriškega muzeja se v Ajdovščini nahajata v nekdanji vojašnici Srečka Kosovela in v Palah. V njih so shranjene muzealije, različno knjižno in drugo gradivo ter razstavna oprema. Objekt nekdanje vojašnice Srečka Kosovela, kjer se nahaja večji del depoja, je Občina pridobila brezplačno na podlagi Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Objekt je potreben temeljite obnove (streha, stavbno pohištvo), hkrati pa je smiselno, da se depo uredi tako, da bo dostopen javnosti (ogledni depo).

Ukrep: obnova obstoječega objekta in ureditev oglednega depoja na Vipavski cesti v Ajdovščini

Kazalnik: obnova stavbe in ureditev ustreznih depojskih prostorov

Terminski okvir: obnova stavbe do konca leta 2023, prizidek za zagotovitev oglednega depoja do leta 2025

3.3 Ljubiteljska kultura

Ljubiteljsko kulturo lahko opredelimo kot množično organizirano prostočasno kulturno udejstvovanje. Najznačilnejša funkcija je kulturna ustvarjalnost in poustvarjalnost. Ljubiteljska kulturna društva in njihove zveze so tudi pomemben dejavnik razvijanja dostopnosti kulturnih vrednot. Kulturno ljubiteljstvo samo po sebi predstavlja kakovostno preživljanje prostega časa. Razmerje med delovnim časom in prostim časom se spreminja in zahteva vzpostavitev obširnejših in kakovostnejših programov. Svojo funkcijo pri vsem tem pa imata tudi kulturna vzgoja in izobraževanje.

Nosilci ljubiteljske kulture v občini Ajdovščina so kulturna društva in njihova zveza ter Območna izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti.

V javni interes na področju ljubiteljskih dejavnosti spadajo vse dejavnosti ljubiteljskih kulturnih društev, skupin in ostalih organizacij, ki delujejo na področjih kulture, zagotavljanja infrastrukturnih in tehničnih pogojev za izvajanje kulturne dejavnosti, izobraževanja, informatizacije, raziskovanja in podpornih projektov. V interesu občine je finančno podpreti programsko in projektno dejavnost aktivnih kakovostnih kulturnih društev, skupin, ki delujejo na naslednjih področjih kulturnih dejavnosti: glasbenem, likovnem, literarnem, uprizoritvenem, založniškem in področju kulturne dediščine. Financiranje javnih kulturnih programov in projektov društev in zveze se izvaja z letnim javnim razpisom na podlagi Pravilnika o sofinanciranju kulturnih dejavnosti v občini Ajdovščina. Financiranje OI JSKD poteka na podlagi neposredne pogodbe, skladno z Zakonom o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Cilj: zagotavljanje pogojev za nemoteno in uspešno delovanje ljubiteljske kulture

Od uspešnega delovanja društev ima korist vsa lokalna skupnost, tako aktivni del prebivalstva, ustvarjalci, kot pasivni del, torej občinstvo. Kulturna društva bodo kontinuirano izvajala svoje dejavnosti (prepoznavnost umetniške ustvarjalnosti, negovanje tradicije, oplemenitenje življenja lokalne skupnosti, kakovostna izvedba kulturnih programov) in ostala povezovalni element ljudi in interesov na lokalnem področju. V javnem interesu občine je uresničevati raznovrstnost ponudbe kulturnih prireditev in predstav nevladnih kulturnih organizacij, s katerimi bo zagotovljena boljša dostopnost kulturnih dobrin občanom. Hkrati je pomembno, da se podpre delovanje zveze in sklada, ki nudita strokovno in organizacijsko podporo za delovanje društev.

Ukrep: nameniti primeren obseg sredstev za sofinanciranje dejavnosti kulturnih društev, zveze in JSKD OI Ajdovščina

Kazalnik: povečanje sredstev za sofinanciranje dejavnosti društev, zveze in JSKD OI Ajdovščina glede na zagotovljena sredstva v letu 2021

Terminski okvir: v letu 2023 povečanje sredstev za 5% glede na leto 2021, v letu 2025 povečanje sredstev za 5% glede na leto 2023

3.3.1 JSKD, območna izpostava Ajdovščina

Temeljni program in osnovne usmeritve območne izpostave Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti predstavljata spremljanje dejavnosti društev – strokovno in organizacijsko pomoč ter piramidno programsko organiziranost prireditev in izobraževanj. To pomeni spremljanje razvoja društev, skupin in posameznikov z območnimi srečanji (pevskih sestavov, likovnikov, plesnih in gledaliških skupin, folklornih sestavov, pevcev ljudskih viž, literarnih ustvarjalcev tako za odrasle kot za otroke). Na območnih srečanjih sodelujejo društva, skupine in posamezniki iz občin Ajdovščina in Vipava. Na podlagi strokovne ocene se društva ali skupine in posamezniki uvrščajo na medobmočna srečanja, ki obsegajo izpostave iz Tolmina, Idrije in Nove Gorice, včasih tudi iz Postojne, Ilirske Bistrice, Sežane, Kopra, Izole in Pirana. Območna izpostava Ajdovščina je po dogovoru s koordinacijo vsako leto nosilka vsaj enega ali dveh medobmočnih srečanj. Pripravlja pa tudi delavnice in seminarje za različna področja kulturne ustvarjalnosti na območnem ali regijskem nivoju.

V skladu s 15. členom Zakona o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Uradni list RS, št. 29/10), lahko sklad določene naloge s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti opravlja za samoupravne lokalne skupnosti, s tem, da sklene z lokalno skupnostjo posebno pogodbo. Iz proračuna samoupravne lokalne skupnosti se JSKD OI Ajdovščina zagotavljajo sredstva za sofinanciranje programov in projektov na območju izpostave, brezplačne prostore za delo, sredstva za kritje materialnih stroškov prostora.

JSKD OI Ajdovščina bo tudi v naslednjem obdobju spodbujala dostopnost kulturnega ustvarjanja in kulturnih dobrin, povečanje števila kulturnih društev in skupin ter dvig kakovosti ljubiteljske kulture z naslednjimi cilji: ohraniti dinamiko razvoja ljubiteljske kulture, vključiti čim več mladih v aktivnosti društev, povečati število obiskovalcev kulturnih prireditev in zvišati kakovost kulturnih storitev.

Cilj: dvigniti izobrazbeno raven mentorjev in ustvarjalcev na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti in s tem kakovost izvedbe projektov

Društvom je potrebno omogočiti kakovostna strokovna srečanja z izbranimi strokovnjaki s področja kulturnega delovanja. Za kvalitetno izvedbo projektov je nujno spodbujanje in nudenje raznih izobraževanj. Poudarek mora biti na delovanju z mladimi, saj je nujno pomlajevanje kulturnih društev za njihov dolgoročni obstoj in razvoj.

Ukrep: izvedba izobraževalnih programov

Kazalnik: število izobraževalnih programov

Terminski okvir: celotno obdobje

3.3.2 Zveza kulturnih društev Ajdovščina

Zveza kulturnih društev Ajdovščina združuje 19 društev z različnih kulturnih področij delovanja (75 % vključenost). Poleg organizacije abonmajskih (gledališki, otroški – Ostržkov in Škratkov, glasbeni abonma) in drugih kulturnih prireditev v občini so naloge zveze tudi priprava in izvedba kulturnih projektov (Pod modrim nebom in drugi), sodelovanje z lokalno skupnostjo na področju ustvarjanja pogojev (finančnih, organizacijskih, prostorskih in drugih) za kulturno-ustvarjalno delovanje kulturnih društev in posameznikov, nudenje pomoči društvom pri njihovem delovanju, pomoč pri prijavih na lokalne razpise, pomoč pri organizaciji posameznih kulturnih dogodkov iz področja delovanja posameznega društva, sodelovanje z JSKD, kot tudi poskušati v zvezo vključiti še več društev z območja občine, ki v zvezo še niso včlanjena.

Zveza kulturnih društev Ajdovščina bo v novem programskem obdobju skrbela za izvedbo najmanj treh abonmajev na leto: enega gledališkega in dveh otroških (Ostržkov in Škratkov). Izvedla bo tudi kulturne projekte, kakršen je Pod modrim nebom. Prizadevala si bo za razširitev članstva zveze z novimi društvi. Nadaljevala bo z organiziranimi pobudami za gradnjo kulturnega doma v Ajdovščini in dala pobudo za kulturno sodelovanje z občino Vipava. ZKD bo izvedla najmanj en projekt na področju glasbe, kakršen so tradicionalne Jesenske serenade. Še naprej bo dajala aktivno organizacijsko in finančno podporo projektu filmske vzgoje s ciljem oblikovanja krožkov in društev na področju filmskega ustvarjanja.

Cilj: prepoznavnost delovanja Zveze kulturnih društev Ajdovščina

ZKD Ajdovščina si bo tudi v prihodnje prizadevala za vključitev kulturnih društev, ki še niso vključena v zvezi. Cilj do leta 2025 je v zvezo vključiti 85 % kulturnih društev z območja občine Ajdovščina. Kot krovna organizacija bo nudila pomoč kulturnim društvom pri njihovi dejavnosti in izvedbi večjih projektov.

Ukrep: promocija aktivnosti zveze

Kazalnik: % vključenosti kulturnih društev v zvezo

Terminski okvir: celotno obdobje

3.3.3 Društvena dejavnost

V občini aktivno deluje približno 26 kulturnih društev na različnih področjih kulture. Največji delež kulturnih društev predstavljajo pevska društva (skoraj 50 %), v občini imamo zastopane moške (8 sestavov), ženske (3 sestavi) in mešane pevske zборе (2 sestava). Ostala društva se ukvarjajo z različnimi kulturnimi dejavnostmi: dramsko, likovno, fotografsko, kiparsko, literarno, razstavno, lutkovno, plesno, v občini delujeta tudi tamburaški in pihalni orkester.

V občini Ajdovščina tako deluje 13 društev, znotraj katerih delujejo pevski zbori, to so:

Ime društva	Ime pevskega zbora	Oznaka*
Moški pevski zbor Srečko Kosovel Ajdovščina	MPZ Srečko Kosovel Ajdovščina	M
Oktet Castrum	Oktet Castrum	M
Kulturno društvo Julija Vetriha	MPZ Napev	M
Kulturno društvo Vokalna skupina Šumljak	Vokalna skupina Šumljak	M
Kulturno umetniško društvo 'Sotočje'	Oktet Sotočje	M
Kulturno umetniško društvo Razpotje Col	MPZ Razpotje Col	M
Društvo za kulturo, šport, turizem in razvoj Ortaona	MPZ Vinograd Vrtovin	M

Moški pevski zbor Janez Svetokriški	MPZ Janez Svetokriški	M
Glasbeno kulturno društvo Plejade	Vokalna skupina Plejade	Ž
Društvo Vokalna skupina Grlica Budanje	Vokalna skupina Grlica	Ž
Društvo upokojencev Ajdovščina	Ženski pevski zbor Večernica	Ž
Kulturno umetniško društvo Primorje Ajdovščina	Mešani pevski zbor Primorje	
Kulturno umetniško društvo Duri Col	Mešani pevski zbor Duri Col	

*Legenda: M – moški, Ž - ženski

Na področju instrumentalne dejavnosti delujejo Tamburaški orkester Danica, Društvo Pihalni orkester Burja Ajdovščina ter Društvo za eksperimentalno umetniške sisteme Matrix441.

Na področju likovne umetnosti delujejo Fotografsko društvo Veno Pilon Ajdovščina, Kulturno umetniško izobraževalno društvo POC Ajdovščina, Društvo likovnih umetnikov Severne Primorske, Kulturno umetniško izobraževalno društvo Lična Hiša, Turistično društvo Vipavski Križ. Programe na področju likovne umetnosti izvajata tudi Društvo MOST – Univerza za tretje življenjsko obdobje (likovne skupine društva MOST, kamnoseška skupina Manče) ter Društvo upokojencev Ajdovščina (fotografska skupina Škljoc).

Na področju dramske umetnosti delujejo KUD Javorov hudič, Društvo gospodinj in dramska skupina Planina ter Društvo Norma 7, dramsko pevska skupina pa deluje tudi v okviru Društva upokojencev Ajdovščina (Dramsko pevska skupina Zarja) kot tudi v okviru Društva MOST (krožek ustvarjalnega pisanja, krožek besednega ustvarjanja).

Na področju plesne umetnosti deluje Društvo Primabalerina, pri Društvu MOST deluje folklorna skupina, na področju avdio vizualne umetnosti pa delujeta Društvo Trillek in Društvo Matrix.

Kulturna društva v občini imajo že dolgo tradicijo, tako je na primer Tamburaški orkester Danica v letu 2017 praznoval 110. obletnico ustanovitve, Moški pevski zbor Srečko Kosovel je v letu 2019 praznoval 75. obletnico delovanja, Vokalna skupina Grlica, Mešani pevski zbor Primorje, Društvo likovnih umetnikov Severne Primorske in Moški pevski zbor Janez Svetokriški so v letu 2020 obeleževali 40 let delovanja, Oktet Castrum 20 let, Vokalna skupina Plejade 15 let delovanja, v letu 2021 Moški pevski zbor Napev praznuje 25. obletnico delovanja, več kot 50 letno tradicijo delovanja pa ima tudi Zveza kulturnih društev Ajdovščina.

Cilj: dvigniti kakovost in konkurenčnost kulturne ponudbe

Za spodbudo kulturne ustvarjalnosti je pomembno sodelovanje nosilcev kulturnega življenja - javnih zavodov, kulturnih društev ter ostalih organizacij, da izvajajo programe v javnem interesu ter da nadgradijo svoje programe v bolj atraktivne in zanimive za širše ciljne skupine. Prav tako je pomembno spodbujanje njihovega sodelovanja z gospodarstvom (pridobivanje sredstev za delovanje iz zasebnega sektorja, vzajemna promocija), predvsem usmerjanje v ponudbe, ki se povezujejo s turizmom in spodbujanje kulturnega turizma.

Ukrep: povezovanje kulturnih društev z institucionalnimi ponudniki kulturnih vsebin in gospodarstvom, zlasti turizmom

Kazalnik: število projektov, ki so nastali v sodelovanju različnih deležnikov v kulturi

Kazalnik: vključevanje kulture v turistične programe – in obratno

Terminski okvir: celotno obdobje

Cilj: povečanje števila mladih članov v kulturnih društvih

Pomanjkanja delovanja določenih struktur kulturnega udejstvovanja izhaja tudi iz staranja članstva kulturnih društev in nezainteresiranosti mladih po vključevanju v ljubiteljsko kulturno dejavnost. Ljubiteljska kultura ima tudi vzgojni pomen, saj običajno prva vzpostavi stik z najmlajšim občinstvom in teži k ustvarjanju podmladka pri svojih dejavnostih. Če izvzamemo delovanje glasbene šole in umetnostno vzgojo v javnih šolah, so kulturna društva edine organizirane skupine, kjer se lahko mladi pridružijo kontinuirani kulturni produkciji. Ljubiteljska kultura tako hkrati vzgaja nove generacije ustvarjalcev ter občinstva, tj. uporabnikov kulturne produkcije.

Ukrep: spodbude za vključevanje mladih v delo kulturnih društev

Kazalnik: sprememba Pravidnika o sofinanciranju kulturnih dejavnosti

Terminski okvir: leto 2023

3.3.4 Lokarjeva galerija in spominska soba Danila Lokarja Ajdovščina

Lokarjeva galerija in v isti stavbi spominska soba Danila Lokarja Ajdovščina na Prešernovi 15 sta nastali po preselitvi sedeža Društva likovnih umetnikov Severne Primorske (DLUSP) iz Nove Gorice v Ajdovščino. Temelji za nastanek obeh subjektov so bili postavljeni z donacijo nečaka Danila Lokarja – desetletnim brezplačnim najemom Lokarjeve hiše DLUSP-u. Galerija in spominska soba sta bili odprti maja leta 2012.

Lokarjeva galerija si je s svojim izjemno ambicioznim in kvalitetnim programom ustvarila ugled tako v Sloveniji kot v tujini in postala zelo iskana in zaželena galerija za razstavljanje tudi vrhunskih in znanih umetnikov. Galerija strokovno in razstavno sodeluje z veliko galerijami in ustanovami tako v Sloveniji kot v tujini. Program galerije je namenjen širokemu krogu občinstva.

DLUSP poleg svojega rednega poslanstva še posebej neguje sodelovanje z osnovnimi šolami ajdovske občine. Člani društva sodelujejo v ocenjevalnih komisijah likovnih natečajev, ki jih vsako leto šole razpisujejo na občinskem, regijskem ali republiškem nivoju. Poleg tega društvo vsako leto omogoči eni od šol v občini, da svoja dela v Lokarjevi galeriji predstavi širši javnosti ter prireja likovne delavnice za osnovnošolce.

V Lokarjevi galeriji se tradicionalno prireja tudi odmevne mednarodne razstave (mednarodni festival akvarela CASTRA in mednarodna razstava sodobne umetnosti LYNX v sodelovanju s partnerji iz Italije).

Prostori Lokarjeve galerije so namenjeni dvema temeljnima nalogama:

- muzejska: Lokarjeva spominska soba je bila urejena v sodelovanju z Lavričevo knjižnico Ajdovščina,
- galerijska: program razstavne dejavnosti v Lokarjevi galeriji vključuje razstave sodobnih likovnih ustvarjalcev iz Slovenije, ustvarjalcev iz severne Primorske in zamejskega prostora, razstave sorodnih društev, mednarodnih projektov in tujih vidnih ustvarjalcev. Razstave se prireja v sodelovanju z drugimi galerijskimi ustanovami v Sloveniji in tujini. Opravlja tudi pedagoško (v Lokarjevi galeriji se vsem šolam v občini Ajdovščina omogoča predstavitev njihovega likovnega delovanja s preglednimi razstavami) in andragoško poslanstvo ter ima pomembno kulturno funkcijo v Ajdovščini in njeni okolici.

V galeriji DLUSP opravlja naslednje primarne naloge:

- zbira, hrani, razstavlja in popularizira dela likovne umetnosti, še posebej likovna dela ustvarjalcev s severne Primorske in zamejskega področja;

- iz zbranega gradiva se oblikuje umetniški arhiv - stalno zbirko – ter pripravlja razstave domačih in tujih umetnikov upodablajoče umetnosti;
- vodi se register umetniških del;
- sodeluje se z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami pri kulturni vzgoji in priljubljenosti likovne umetnosti;
- sodeluje s sorodnimi društvi, organizacijami in galerijami v Sloveniji in tujini,
- sodeluje s strokovnimi institucijami in posameznimi strokovnjaki;
- izdaja strokovne publikacije s svojega področja;
- daje svoje prostore na razpolago za druge kulturne prireditve.

DLUSP, kot upravljalec in uporabnik galerijske stavbe na Prešernovi 15, se zadnja leta sooča z velikim finančnim problemom glede vzdrževanja stavbe, saj društvo za ta namen nima finančnih sredstev. S prostovoljnimi delom ni mogoče rešiti vsega, drugih virov pa društvo nima.

Cilj: delovanje Lokarjeve galerije in odprtost spominske sobe

V obdobju do 2025 bo društvo v Lokarjevi galeriji nadaljevalo z zastavljenimi cilji in programom, zaradi katerega je prepoznavna in ki jo uvršča v krog pomembnejših slovenskih razstavišč:

- nadaljevanje in nadgradnja organizacije mednarodnih festivalov akvarela CASTRA in Mini CASTRA, nadaljevanje sodelovanja v mednarodnem projektu LYNX, skupaj z Italijanskimi partnerji, ter organizacija drugih mednarodnih likovnih srečanj, ekstemporov in likovnih kolonij;
- nadaljevanje sodelovanja z osnovnimi in srednjimi šolami ajdovske občine tako na razstavnem kot na vzgojno pedagoškem področju, nudenje strokovne, organizacijske in tehnične podpore predvsem mlajšim umetnikom naše regije, organizacija kakovostnih individualnih in skupinskih razstav, tako domačih kot mednarodnih, ter sodelovanje s sorodnimi društvi, organizacijami, galerijami in drugimi skupnostmi doma in v tujini.

Ukrep: podpora izvedbi mednarodnih festivalov

Kazalnik: izvedba mednarodnih festivalov Castra in Mini Castra

Ukrep: zagotavljanje odprtosti spominske sobe

Kazalnik: kritje stroškov za zagotavljanje odprtosti

Terminski okvir: celotno obdobje

3.4 Prireditvena dejavnost, zasebni zavodi in poklicni ustvarjalci na področju kulture

V javnem interesu občine so tudi posamični projekti s področja kulture, ki jih na podlagi razpisa izvajajo samostojni kulturni ustvarjalci, zavodi in druge pravne osebe ter lastniki oz. upravljavci nepremične kulturne dediščine. Občina bo projekte s področja kulturne ustvarjalnosti podprla z namenom pomoči pri ustvarjanju in predstavitvi ustvarjalnih dosežkov na različnih področjih kulture.

Cilj: kakovostni projekti poklicnih ustvarjalcev

Občina zagotavlja sredstva za sofinanciranje kulturnih zavodov, kulturnih programov samostojnih kulturnih izvajalcev ali drugih pravnih oseb z namenom vzpodbujanja ustvarjalnosti in poustvarjalnosti čimbolj kakovostnih javnih kulturnih dobrin ter konkurenčnosti različnih vrst izvajalcev z različnimi zvrstmi umetnosti na področju uprizoritvenih, vizualnih, glasbenih in drugih umetnosti. Glede na prijave na pretekle javne razpise za sofinanciranje kulturnih dejavnosti v občini aktivno deluje okrog sedem samostojnih kulturnih ustvarjalcev, ena samostojna podjetnica, trije zavodi ter dve gospodarski družbi.

Ukrep: nameniti primeren obseg sredstev za sofinanciranje poklicnih ustvarjalcev na področju kulture
Kazalnik: število sofinanciranih projektov poklicnih ustvarjalcev
Terminski okvir: celotno obdobje

Cilj: povečanje dostopnosti do javnih kulturnih programov posredovanja abonmajskih, gledaliških in glasbenih predstav in drugih rednih ciklov predstav

Občina preko javnega razpisa sofinancira kulturna društva in zveze za prijavljene javne kulturne programe posredovanja abonmajskih predstav, organizacije festivalov ter drugih rednih cikličnih predstav in prireditve iz področja uprizoritvenih umetnosti. V javnem interesu občine je organizacija abonmajskih predstav: gledališki, glasbeni in otroški abonma ter druge redne ciklične predstave ali prireditve.

Zveza kulturnih društev Ajdovščina skrbi za izvedbo treh abonmajev na leto: gledališkega ter dveh otroških (Ostržkov in Škratkov). V okviru gledališkega abonmaja za odrasle je ponujenih šest predstav, od teh nekatere v Ajdovščini, druge pa v matičnih gledališčih. V okviru otroških abonmajev je v posameznem abonmaju ponujenih pet predstav, vse predstave pa se odvijajo v Ajdovščini. KUD Javorov hudič je organizator tradicionalnega festivala Štrudlfest - križišče gledališča, plesa, glasbe in filma - ki se odvija v Ajdovščini konec septembra. Od četrтка do nedelje se zvrstijo številne brezplačne prireditve namenjene vsem starostnim skupinam, v zadnjih letih pa je poudarek predvsem na mlajši populaciji (predstave za otroke).

Ukrep: zagotavljanje sofinanciranja abonmajskih, gledaliških in glasbenih predstav in drugih rednih ciklusov predstav
Kazalnik: število abonmajskih in drugih rednih cikličnih predstav
Terminski okvir: celotno obdobje

Cilj: zagotavljanje filmske ponudbe in uvedba filmskega abonmaja

V letu 2019 je občina prvič razpisala sredstva za sofinanciranje izvajanja art kino dejavnosti v Dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini. Art kino dejavnost predstavlja omogočanje ogleda neodvisnih avtorskih in nacionalnih filmov, ki ne sodijo v komercialno filmsko industrijo. V letu 2019 si je bilo tako mogoče ogledati 12 art filmov, od tega štiri take, ki so bili namenjeni otrokom in mladini. Obiskovalcev je sicer še malo, vendar prepoznavnost in obiskanost predstav počasi raste. Cilj je zagotavljati stalno ponudbo art filmov, prepoznavnost tovrstnega žanra in s tem povečanje števila gledalcev, v bodoče pa tudi vzpostaviti stalni program filmskega abonmaja. Za izvedbo projekcij art kina bo Občina omogočala brezplačno uporabo Dvorane prve slovenske vlade.

Ukrep: sofinanciranje projekcij art kina in omogočanje brezplačne uporabe Dvorane prve slovenske vlade za ta namen
Kazalnik: število projekcij art filma/leto
Terminski okvir: celotno obdobje

Ukrep: vzpostavitev filmskega abonmaja
Kazalnik: število abonentov na filmski abonma
Terminski okvir: od 2023 naprej

3.5 Posebni projekti

3.5.1 Evropska prestolnica kulture GO! 2025 EPK

Evropska prestolnica kulture (EPK) je naziv, ki ga za dobo enega koledarskega leta nosita dve (občasno tri) mesti v Evropski uniji (EU), ki sodelujejo v programu Evropska prestolnica kulture. Leta 2025 bosta Evropsko prestolnico kulture gostili Slovenija in Nemčija, slovensko prestolnico kulture pa bosta zastopali Nova Gorica in Gorica. Nosilka naziva za celotno leto oblikuje in izvede izvirni program umetniških in kulturnih dogodkov, s katerim poudarja bogastvo evropske kulturne raznolikosti, njeno skupno zgodovino in dediščino ter utrjuje medsebojno razumevanje skozi univerzalni jezik ustvarjalnosti. EPK prinaša pozitivne učinke, ki bistveno presegajo leto, ko je mesto nosilec naslova: kulturna, ekonomska, urbanistična in družbena zapuščina projekta oživi sedanost in prihodnost mest in prebivalcev skupnosti v regiji.

Cilj: izvedba projektov v okviru EPK

GO! 2025 poleg Mestne občine Nova Gorica in občine Gorica vključuje še dvanajst občin v Goriški statistični regiji: Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerklje, Idrija, Kanal, Kobarid, Miren-Kostanjevica, Renče-Vogrsko, Šempeter-Vrtojba, Tolmin, Vipavo in občino Komen. Številni regionalni projekti so organsko vključeni v kulturni in umetniški program EPK. Projekte bodo soustvarjale in sofinancirale občine. Tesna povezanost z lokalnimi ustvarjalci je bilo temeljno vodilo pri oblikovanju programa.

Ukrep: sofinanciranje projektov, ki se bodo izvajali v okviru programa GO! 2025 EPK

Kazalnik: število izvedenih projektov

Terminski okvir: celotno obdobje

3.5.2 Kulturno umetnostna vzgoja

Kulturno-umetnostna vzgoja se pojavlja na presečišču kulturnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja. Preko kulturno-umetnostne vzgoje strokovnjaki s področja šolstva, kulture in umetnosti omogočajo otrokom in mladini spoznavati različna področja kulture, od glasbene in likovne umetnosti do gledališča, filma, plesa, kulturne dediščine in bralne kulture. Mlade z različnimi didaktičnimi pristopi spodbujajo k ustvarjalnosti v izražanju, spremljanju kulturnih dejavnosti in aktivnemu vključevanju vanje. S tem navajajo otroke in mladino na vrednotenje kulture in umetnosti ter razvijajo njihovo zmožnost kritičnega presojanja in aktivnega udejstvovanja. Kulturno-umetnostno vzgojo je potrebno načrtno vključevati v dejavnosti vrtcev in šol.

Cilj: dvig zanimanja za kulturo med otroki in mladimi

Javni interes na področju kulturno-umetnostne vzgoje za predšolske in osnovnošolske otroke se izraža preko vključevanja kulturno-umetnostnih vsebin v programe obšolskih dejavnosti, ustreznega izobraževanja učiteljev in mentorjev za izvajanje teh dejavnosti ter izboljševanja pogojev za ustvarjalnost mladih na vseh kulturno-umetniških področjih, kar je bistvenega pomena za uspešno in dobro motivirano kulturno vzgojo. Kulturna vzgoja je preplet ustvarjanja na vseh področjih kulture, od tradicionalnih do sodobnih umetniških zvrsti, vključno s popularno kulturo in mediji, ter vzgoja osveščenih uporabnikov kulturnih dobrin in storitev. Ključno je neposredno sodelovanje med izobraževalnimi institucijami – predvsem vrtci, osnovnimi in podružničnimi šolami – in različnimi ponudniki kulturnih vsebin (društva, JSKD, ZKD ...) ter prednostna skrb za izobraževanje na tistih področjih kulturnega izobraževanja, ki jih šolski sistemi ne vključujejo. Večina akterjev se udeležuje tudi

Kulturnega bazarja, kar pomembno prispeva k učenju, povezovanju in predstavljanju dobrih praks z namenom spodbujanja kulturno-umetnostne vzgoje.

Ukrep: spodbude za vključevanje otrok in mladih v kulturno udejstvovanje

Kazalnik: število programov in projektov s področja kulturne vzgoje

Terminski okvir: celotno obdobje

Cilj: načrtna filmska vzgoja mlade populacije

Osnovne šole so v januarju 2015 v Dvorani prve slovenske vlade Ajdovščina izvedle prvi skupno dogovorjeni ogled izbranih filmov, ki ga je s posebnim sklepom podprla ZKD Ajdovščina, da bi pospešila zanimanje te vrste. Koncept filmskega tedna je pripravila Mirjam Kalin, ravnateljica OŠ Dobravlje, ki prevzame kompletno organizacijsko delo – izbor filmov, komunikacija s šolami. Pri tem se je naslonila na strokovno-pedagoško javnost, ki ugotavlja izjemen pomen mentorsko podprtega ogleda filmskih vsebin, s ciljem, da mladi na ta način znajo razbrati dobra, pozitivna sporočila. Cilj projekta je pomagati vzgojiti samostojno razmišljujočega in kritičnega mladega človeka, ki zna ločevati med vsebinami in praksami, ki jih prinašajo novi mediji in vseprisotne spletne ter druge vsebine. Predlog je bil predstavljen na strokovnem srečanju učiteljev vseh šol v Dvorani prve slovenske vlade Ajdovščina konec avgusta 2014 in dobil soglasno podporo. V projekt filmske vzgoje sta se v letu 2017 in 2018 vključila tudi Srednja šola Venio Pilon iz Ajdovščine in Otroški vrtec Ajdovščina. S tem so bili cilji glede dosega populacije mladih celo preseženi. Izbor filmov je načrtovan glede na starostno sestavo otrok, same filmske projekcije pa so odlično izvedene. Učitelji pripravijo učence na ogled s pogovorom, v projekt so vključeni učitelji različnih predmetov, kar daje filmskemu ogledu dodatno razsežnost. Pogovori so izvedeni tudi po ogledu, s ciljem spodbuditi razmišljanje o videnem in o sporočilu filmske predstave. Programski cilji so naslednji: načrtna filmska vzgoja mlade populacije, vzpodbujanje zanimanja za vrednote, ki jih nosijo dobri filmi, nastajanje filmskih krožkov in skupin ter filmske produkcije mladih, nastanek društev, ki se ukvarjajo s filmom in kakovostno mentorstvo za film.

Ukrep: izvajanje projekta filmske vzgoje

Kazalnik: število otrok, učencev, dijakov, ki si je ogledalo film

Kazalnik: število nastalih filmskih krožkov

Terminski okvir: celotno obdobje

3.5.3 Mladinska dejavnost na področju kulture

Mladinski kulturni center Hiša mladih Ajdovščina (MKC Hiša mladih) deluje na področju umetnosti, kulture, mladinskega sektorja in mladinske infrastrukture. Njegovi programi, prireditve in aktivnosti so namenjeni mladostnikom in odraslim, ljubiteljem umetnosti in kulture nasploh. V letu 2016 je pridobil status mladinskega kulturnega centra. V organizaciji MKC Hiša mladih Ajdovščina letno poteka preko 300 dogodkov - festivali, razstave, delavnice, literarni dogodki, performansi, predstave, predavanja, okrogle mize, pogovori, posveti, mladinske delavnice, instalacije, usposabljanja, nastopi, koncerti, ki potekajo v lastnih prostorih (Galerija Hiša mladih, Bar Hiša mladih, hostel) ali v partnerstvu z drugimi organizatorji in akterji na področju kulture in mladine gostujejo na različnih lokacijah in prireditvenih prostorih v lokalni skupnosti.

Cilj: povečanje in krepitev participacije mladih v kulturi

Programi organizacije so strukturirani v obliki rednih programskih dejavnosti ter stalnih in občasnih projektov. Njihova stalnica so projekti Bit&Beat, Festival Hiše mladih, Festival Klementina, so organizatorji večletnega literarnega in likovnega natečaja, organizirajo pa tudi koncerte, predstave in pa mesečne razstave v Galeriji Hiša mladih. MKC Hiša mladih ima urejeno infrastrukturo za izvajanje tovrstnih projektov (akustika dvorane, zvočno-izolirana pregradna stena v dvorani, ozvočenje in odrska

osvetlitev prireditvene dvorane, veliko prenosno filmsko platno ter projektor za predvajanje filmov na prostem). Z rednim in kontinuiranim izvajanjem navedenih dejavnosti se krepi ozaveščenost in participacija mladih v kulturi.

Ukrep: izvedba festivalov, predstav, koncertov, performansov, natečajev v MKC Hiša mladih

Kazalnik: število dogodkov, povezanih s kulturo

Terminski okvir: celotno obdobje

3.5.4 Branju prijazna občina

Bralna pismenost je splošno prepoznana kot temeljna zmožnost in človeška vrednota, ki prinaša napredek, razvoj, svobodo, ozaveščenost, enakost in demokracijo. Posamezniku omogoča nadaljnje in vseživljenjsko izobraževanje, konkurenčnost na trgu dela ter umestitev v ožje in širše družbeno okolje. Socialni in ekonomski uspeh posameznika in posledično celotne družbe je v veliki meri odvisen od stopnje bralne pismenosti. Spodbujanje branja različnih ciljnih skupin prebivalstva in razvijanje dojemanja branja kot vrednote je poseben izziv in pomembna naloga družbe kot celote.

Cilj: spodbujanje branja in razvoj bralne kulture

September je od leta 2018 razglašen kot nacionalni mesec skupnega branja. Leta 2019 je k tej vsakoletni akciji promocije branja pristopila tudi Občina Ajdovščina. Župan je obiskal tretješolce ajdovskih osnovnih šol in jim podaril knjigo, s katero jih je želel spodbuditi k prebiranju in izposoji knjig. Gre za eno od pobud, skozi katero lahko lokalna skupnost uveljavi pozitivno javno podobo branja, začevši pri bralcih začetnikih. Z ustreznimi finančnimi ali drugimi vrstami podpore projektom in drugim aktivnostim s področja bralne kulture lahko lokalna skupnost pomembno prispeva k aktivnemu prizadevanju za boljšo pismenost (finančna podpora domačim avtorjem in izdajanju domoznanskega gradiva, postavitve 'knjigobežnic', ureditev pisateljske spominske poti ...).

Ukrep: izvajanje projektov za spodbujanje branja in pismenosti

Kazalnik: število projektov

Terminski okvir: celotno obdobje

3.6 Javna infrastruktura na področju kulture

Pomemben pogoj za izvajanje kulturnih dejavnosti je ustrezna javna infrastruktura, to so objekti in oprema, ki omogočajo kvalitetno izvajanje dejavnosti. Namen razglasitve nepremičnin in opreme za javno infrastrukturo na področju kulture je zagotovitev in ohranitev namembnosti prostorov ter opreme za izvajanje kulturne dejavnosti. Nepremičnina se zaznamuje v zemljiški knjigi kot javna infrastruktura. Status nepremičnine kot javne infrastrukture za kulturo po določbah Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture pomeni, da je v javnem interesu, da se v nepremičnini izvajajo kulturne dejavnosti. Javno infrastrukturo se daje v upravljanje ali uporabo izvajalcem kulturnih dejavnosti brezplačno, pod pogojem, da prevzamejo obveznost rednega tekočega vzdrževanja. Če občina tako nepremičnino proda, mora iztržek nameniti za druge nepremičnine za kulturo.

Javna infrastruktura na področju kulture se določi z ustreznim aktom na državnem ali lokalnem nivoju.

Na podlagi Sklepa o določitvi nepremičnin in opreme, ki sestavljajo javno infrastrukturo na področju kulture (Uradno glasilo, št. 18/96, 7/99, Uradni list RS, št. 46/06), so bile kot javna infrastruktura na

področju kulture, v skladu s prvim odstavkom 63. člena ZUJIK, razglašene nepremičnine, ki so bile na dan uveljavitve zakona, to je dne 17. 12. 1994, javna ali družbena lastnina v upravljanju javnih zavodov in so namenjene pretežno opravljanju kulturnih dejavnosti, in sicer:

1. Objekt Pilonova galerija na parcelni številki 969/1, v izmeri 90 m², stavba, na parcelni številki 969/2, v izmeri 48 m² stavba, 7 m² dvorišče in stavba na parcelni številki 970 v izmeri 131 m² v k. o. Ajdovščina.
2. Dvorana prve slovenske vlade na parcelni številki 491, v izmeri 588 m², k. o. Ajdovščina.
3. Lapidarij na parcelni številki 481/3, del stavbe v izmeri 23,84 m², k. o. Ajdovščina.

Na podlagi Sklepa Vlade Republike Slovenije o določitvi javne infrastrukture na področju kulture št. 634-07/2003-1, z dne 25. 9. 2003, je bila kot taka razglašena Lavričeva knjižnica Ajdovščina, parcelna št. 625/0, k. o. Ajdovščina, površine 1628 m².

Na podlagi Sklepa o določitvi javne infrastrukture na področju kulture (Uradni list RS, št. 46/06) so bile za javno infrastrukturo na področju kulture razglašene nepremičnine:

1. Prostori dvorane v Vipavskem Križu št. 8, parcelna številka 3893, k. o. Vipavski križ, površine 262,97 m²,
2. Prostori Muzejske zbirke Ajdovščina, Prešernova ulica št. 24, parcelna številka 954/1, k. o. Ajdovščina, površine 324,80 m².

Na podlagi sklepa o določitvi javne infrastrukture na področju kulture, ki ga je Občinski svet Občine Ajdovščina sprejel na 31. redni seji dne 1. 10. 2009, se k javni infrastrukturi na področju kulture uvrščata tudi:

- Stolp št. 8 (Stolp s cinami) in del obzidja ob stolpu, parcelna številka 625 k. o. Ajdovščina, v izmeri 216m²,
- Grajski vrt ob Stolpu št. 8, parcelna številka 626 k. o. Ajdovščina, v izmeri 2158 m², z delom prostora ob obzidju Grajskega vrta in sicer parcelna številka 627 k. o. Ajdovščina, v izmeri 561 m², parcelna številka 629 k. o. Ajdovščina, v izmeri 2321 m², in parcelna številka 628 k. o. Ajdovščina, v izmeri 541 m².

Na podlagi Odloka o razglasitvi objekta kulturne dediščine Ajdovščina – Pilonova galerija za kulturni spomenik lokalnega pomena (Uradni list RS, št. 73/10) je bila za kulturni spomenik lokalnega pomena razglašena Pilonova galerija, varovano območje kulturnega spomenika obsega parcelni številki 969/1 in 970, obe k. o. Ajdovščina.

3.6.1 Dvorana prve slovenske vlade

Dvorana prve slovenske vlade je osrednji prireditveni prostor v občini. Občina letno pokriva stroške za obratovanje dvorane, delno se stroški dvorane pokrivajo s prihodki od najemnin za uporabo dvorane s strani uporabnikov. Ti prihodki pokrijejo le delež odhodkov, saj je večina prireditev v dvorani nekomercialne narave.

Cilj: zagotovljeni ustrezni pogoji za uporabnike dvorane

Dvorana prve slovenske vlade se nahaja na Trgu 1. slovenske vlade v Ajdovščini. Objekt je sestavljen iz več prostorov: dvorane z odrom in parterjem, zaodrja z garderobami in sanitarijami za nastopajoče, projekcijske kabine in večje (večnamenske) avle z garderobo in sanitarijami za obiskovalce. Dimenzije odra so 7 m x 13 m, uporabna velikost 10 m x 6 m. Dvorana ima 245 sedežev. Na voljo je še dodatnih 15 stolov za skupno 260 sedišč. Občina sicer letno zagotavlja sredstva za nakup dodatne opreme za dvorano, z namenom posodobitve dvorane in približevanje uporabe čim širšemu spektru uporabnikov,

vendar pa je nujna tudi pridobitev dodatnih prostorov za samo delovanje dvorane. Najbolj nujno bi bilo pridobiti večje površine zaodrja in preurediti garderobe. Občina je že odkupila sosednjo stavbo parc. št. 490 k. o. Ajdovščina, v kateri bi se ti pomožni prostori lahko uredili.

Ukrep: izboljšanje prostorskih pogojev in nabava opreme

Kazalnik: ureditev dodatnih prostorov zaodrja, garderob in ostalih pomožnih prostorov dvorane

Kazalnik: nabava in posodabljanje opreme

Terminski okvir: nabava in posodabljanje opreme celotno obdobje, ureditev dodatnih prostorov zaodrja, garderob in ostalih pomožnih prostorov v letu 2024

3.6.2 Kulturni dom v mestu Ajdovščina

Ajdovščina pravega kulturnega doma nima. Kulturni dogodki se izvajajo v prenovljeni Dvorani prve slovenske vlade, kar sicer trenutno delno rešuje prostorsko težavo, ni pa to končna rešitev.

Cilj: nov kulturni dom v mestu Ajdovščina

Občina potrebuje primerno veliko in ustrezno opremljeno dvorano za razne kulturne prireditve, ki bo omogočala tako scensko zahtevnejše gledališke in podobne uprizoritvene predstave, kot akustično vrhunske glasbene dogodke. S tem bo zagotovila prostore za tiste kulturne dejavnosti, ki v občini še nimajo primernih prostorov. Predvidena kapaciteta je najmanj 300 sedežev. Objekt bo moral biti zasnovan kot enovita več-funkcionalna stavba, ki bo omogočala prepletanje programa kulturnega doma in spremljajočih dejavnosti (npr. konferenčni turizem, razstavna dejavnost, lokali ...). Odločitev kam kulturni dom umestiti, predvsem pa kakšen kulturni dom graditi, še ni sprejeta, terja pa širšo javno razpravo.

Ukrep: priprava podlag in načrtov za nov kulturni dom

Kazalnik: izdelava idejne rešitve umestitve kulturnega doma v prostor

Terminski okvir: leto 2022

3.7 Kulturna dediščina

Kulturna dediščina je pojem z nešteti definicijami, katerih skupna lastnost je, da določajo le formalne okvire oziroma področja, kjer se dediščina manifestira, konkretno vsebino pojma pa prepuščajo odprto specifični posamične (nacionalne) kulture. V skladu z Unescovo deklaracijo o kulturnih politikah iz leta 1982 zajema kulturna dediščina »dela umetnikov, arhitektov, glasbenikov, pisateljev in znanstvenikov ter dela anonimnih avtorjev, izraze človeške duhovnosti in celoten skupek vrednot, ki dajejo pomen našemu življenju. Vključuje materialna in nematerialna dela, v katerih se izraža ljudska kreativnost: jezik, obrede, verovanja, zgodovinska mesta in spomenike, leposlovje, umetniška dela, arhive in knjižnice. Zato je pravica in dolžnost vsakega ljudstva, da ščiti in ohranja svojo kulturno dediščino, saj se družbe prepoznava v njenih vrednotah in iz njih črpajo vir navdiha.« V tem smislu tudi slovenski Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) opredeljuje kulturno dediščino kot »dобрine, podedovane iz preteklosti, ki jih Slovenke in Slovenci, pripadnice in pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti in romske skupnosti, ter drugi državljanke in državljani republike Slovenije opredeljujejo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij ...«

Na podlagi navedenih izhodišč zakon deli dediščino na materialno in živo dediščino. Materialno dediščino sestavljata premična in nepremična dediščina. Premična dediščina je opredeljena kot zbirka

premičnin z vrednostmi dediščine. Glavna skrb za ohranjanje premične kulturne dediščine je poverjena javnima zavodoma, ki sta ustanovljena z namenom ohranjanja in predstavljanja premične kulturne dediščine, to sta Pilonova galerija Ajdovščina in Goriški muzej. K premični kulturni dediščini uvrščamo tudi muzejsko lokomotivo, ki se nahaja na železniški postaji v Ajdovščini.

ZVKD-1 navaja, da so »nepremična dediščina« nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine, vpisani v register dediščine. Seznam kulturne dediščine iz Registra kulturne dediščine vodi Ministrstvo za kulturo in je dostopen preko spletne strani <http://rkd.situla.org/>. Nosilca aktivnosti na področju varovanja nepremične kulturne dediščine sta Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Nova Gorica, in Občina Ajdovščina. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Nova Gorica, deluje v skladu z ZVKD-1 na področju preučevanja, raziskovanja, inventariziranja in dokumentiranja nepremične dediščine in kulturnih spomenikov. Med gradivom, ki je kulturna dediščina, je posebno varstvo namenjeno kulturnim spomenikom in kulturnemu bogastvu.

Cilj: obuditev pekarske in mlinarske tradicije v Rustjevi hiši

Rustjeva hiša zaokroža majhen a pomemben trg pred osrednjim ajdovskim trgovom. Odpira se proti jugu in zapira pred burjo ter ustvarja kakovosten urbani ambient na poti v središče mesta. Občina načrtuje celostno prenovo Rustjeve hiše in njeno navezavo na Pilonovo galerijo. Rustjeva hiša se bo rekonstruirala v celoti, namembnost se bo spremenila v galerijsko in muzejsko dejavnost, v pritličju delno tudi v gostinsko in trgovsko. V pritličju Rustjeve hiše, kjer je nekoč že bila sloveča pekarna, se načrtuje vzpostavitev prostora doživetij pekarske in mlinarske tradicije. V prostoru želimo ponovno obuditi dediščino obrtniškega mlinarstva in pekarstva Vipavske doline: prostor doživetja pekarske in mlinarske tradicije. Prostor doživetij bo omogočal tudi nadgradnjo sedanje ponudbe z galerijsko trgovino, kavarno, pekarno in slaščičarno, notranjim atrijem ter zunanjim trgovom. Za posege je bilo že pridobljeno gradbeno dovoljenje št. 351-46/2019-10-P, z dne 9. 8. 2019.

Ukrep: vzpostavitev prostora doživetij pekarske in mlinarske dediščine v pritličju Rustjeve hiše

Kazalnik: razglasitev Rustjeve hiše kot spomenik lokalnega pomena

Kazalnik: obnova pritličja Rustjeve hiše

Terminski okvir: leti 2022 in 2023

Občina je projektni partner operacije LAS, s katerim sodeluje v projektu "Domače in umetnostne obrti – dediščina in sodobnost". Na območju LAS Vipavska dolina je glavni namen projekta oživetev, revitalizacija in prenos znanj dediščine, vezane na mlinarstvo in pekarstvo, ki sta imela velik vpliv na gospodarski in družbeni razvoj, ter poslovnih priložnosti za razvoj novih, inovativnih storitev in produktov. Tekom izvajanja projekta prepoznavamo potrebo po razširitvi in obogatitvi vsebin s pripravami novih projektnih prijav. V obdobju do 2025 nameravamo izvesti projekt na temo pekarske in mlinarske dediščine z namenom prepoznavanja te dediščine kot gospodarskega dejavnika, dejavnika trajnostnega razvoja in elementa stabilnosti in družbene povezanosti (medsektorski razvoj novih, inovativnih, na dediščini temelječih produktov, storitev in programov, priprava novih prijav na temo dediščine).

Ukrep: izvedba projektov na temo pekarske in mlinarske dediščine

Kazalnik: oblikovanje produktov, storitev in programov

Terminski okvir: od leta 2023 naprej

3.7.1 Varovanje nepremične kulturne dediščine

Z namenom trajnostne ohranitve in posebnega družbenega varstva kulturnih vrednot je Občina Ajdovščina z odlokom razglasila območja in objekte nepremične kulturne dediščine na območju občine, ki imajo posebno kulturno, znanstveno-zgodovinsko ali estetsko vrednost, za kulturne ali zgodovinske

spomenike (Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Ajdovščina, Uradno glasilo občin Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin, št. 4/87, Sklep o popravku širšega varovalnega območja kulturnozgodovinskega spomenika Ajdovščina – stari mestni jedri Ajdovščine in Šturij, Uradno glasilo, št. 9/98).

V registru kulturne dediščine so na območju občine Ajdovščina razglašene 302 enote kulturne dediščine. Po tipološki razvrstitvi se enote dediščine razvrščajo, kot je navedeno v spodnji tabeli:

tip	Tip enote dediščine (po tipologiji RKD)	število
0	neznano	0
1	arheološka dediščina	44
2	profana stavbna dediščina	90
3	sakralna stavbna dediščina	89
4	sakralno profana stavbna ded.	3
5	memorialna dediščina	37
6	vrtnoarhitekturna dediščina	0
7	naselbinska dediščina	38
11	kulturna krajina	1
12	zgodovinska krajina	0
13	ostalo	0
	skupaj	302

Cilj sanacijskih posegov na kulturni dediščini je, poleg samega varovanja, tudi njena uveljavitev kot razvojnega elementa in njeno vključevanje v razvojne projekte občine, predvsem s področja turizma in izobraževanja.

Posebno skrb se namenja nepremični kulturni dediščini, ki ima status kulturnega spomenika lokalnega pomena. Kulturni spomeniki lokalnega pomena so območja ali objekti, ki imajo izjemno kulturno vrednost in predstavljajo vrhunske dosežke ustvarjalnosti določenega razvojnega obdobja na lokalnem ali regionalnem nivoju. Razglašeni so z akti o razglasitvi, ki jih sprejme pristojni organ lokalne skupnosti in so objavljeni v Uradnem listu RS.

Cilj: celostna urbanistična in komunalna prenova starega mestnega jedra Kastre

Mesto Ajdovščina je na območju, ki ga pokriva ZVKDS OE Nova Gorica, eno najpomembnejših spomeniških območij kulturne dediščine. Na območju so naslednji objekti in območja kulturne dediščine: Ajdovščina – mestno jedro (EŠD 1562) in Ajdovščina – arheološko najdišče Castra (EŠD 3). Kastra je imela nedvomno pomembno vojaško-strateško vlogo tako v okviru Claustre Alpium Iuliarum, kot tudi v varovanju itinerarske ceste Aquilea-Emona. Obzidje Kastre je bilo zgrajeno v sedemdesetih letih 3. stoletja, arheološke raziskave so potrdile tloris obzidja s 14 stolpi. Po najdenih ostankih arheologi domnevajo, da je v obzidju v sedanjem centru Ajdovščine nekoč stal kompleks vojaškega poveljništva (principij), upravnega in religioznega središča poznoantične utrdbe.

Prva faza investicija v celovito urbanistično in arhitekturno prenovu starega mestnega jedra (Kastre) v Ajdovščini, Lavričevega trga in Prešernove ulice, je bila dokončana v letu 2020. Izvedena je bila celovita arhitekturna prenova starega mestnega jedra, popolna prenova komunalne infrastrukture (ureditev ločenega sistema odvajanje odpadne in padavinske vode ter ureditev vodovodnega omrežja), urejena je bila javna razsvetljava, zelene površine ter postavljena ustrezna urbana oprema. Druga faza predvideva ureditev Trga 1. slovenske vlade, Šibeniške, Vilharjeve in Stritarjeve ulice.

Ukrep: prenova starega mestnega jedra Kastre – 2. faza

Kazalnik: izvedba 2 faze

Terminski okvir: leti 2023 in 2024

Cilj: celovita prenova grajskega vrta in stolpa št. 8

Znotraj obzidja Kastre je najbolje ohranjen in znamenit stolp št. 8. V srednjem veku je bil nadzidan in uporabljen kot stražarsko-razgledni stolp. Pred stolpom št. 8 se razprostira travnat grajski vrt, zaprt z obzidjem. Ime »grajski« je dobil zato, ker gre za ograjen vrt, ki je moral biti bogato baročno zasnovan ob Edlingovem dvorcu.

Načrtovana prenova bo obsegala sanacijo objekta stolpa in območja, ureditev notranjih prostorov stolpa in zunanjih površin z umestitvijo novih vsebin, ki bodo povezane tudi s širšim območjem starega mestnega jedra Kastre, mesta in občine.

Investicija zajema ureditev stolpa št. 8 in dela rimskega obzidja, ki se je delno zaključila v letu 2020. Saniran in očiščen je bil kamniti skelet stolpa in obzidja. Nedokončani ostajajo načrti za ureditev etaž v stolpu (klet, pritličje, 1. nadstropje in terasa) in sanacija zamakanja sosednjih objektov, ki so v stiku s stolpom in obzidjem. Smiselna in potrebna je tudi ureditev grajskega vrta pred stolpom. Vsebine v stolpu in v grajskem vrtu bo potrebno načrtovati tako, da bodo sprejemljive za širšo okolico.

Ukrep: prenova grajskega vrta in Stolpa 8

Kazalnik: ureditev stolpa št. 8

Kazalnik: ureditev grajskega vrta

Terminski okvir: ureditev stolpa v 2022 in 2023, ureditev vrta v 2025

Cilj: oživitev arheološkega spomenika Podkraj – Arheološko najdišče Ad Pirum

Poznorimska trdnjava Ad Pirum leži na območju občine Ajdovščina, v zaselku Hrušica, naselje Podkraj, na najvišji točki - sedlu - stare rimske magistrale. Sodi med pomembnejše slovenske arheološke spomenike kulturne dediščine iz rimskega obdobja, visokega srednjega veka in poznega srednjega veka. V registru nepremične kulturne dediščine je registriran pod evidenčno številko EŠD 535 arheološko najdišče. Z Odlokom o razglasitvi kulturne in zgodovinske dediščine spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju Občine Ajdovščina (Uradno glasilo (Gorica) št. 4/87-157, 9/98) je bilo območje razglašeno kot spomenik lokalnega pomena.

Občina Ajdovščina je v letu 2019 pristopila h konzorciju Partnerstva za ohranjanje in oživljanje dediščine obrambnega sistema Claustra. Partnerstvo bo z izvajanjem različnih aktivnosti spodbujalo k ohranitvi in oživljanju dediščine sistema rimskih zapor kot celote in pripomoglo k njeni prepoznavnosti kot enega najpomembnejših spomenikov v kontekstu celotne svetovne zgodovine. Trdnjava Ad Pirum se posredno vključuje tudi v kontekst čezmejnega projekta CLAUSTRAP+ : Čezmejna destinacija kulturnega in zelenega turizma Claustra Alpium Iuliarum, pod vodstvom Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Projekt je sofinanciran preko čezmejnega programa Interreg V-A Slovenija-Hrvaška. Načrtuje se izvedba aktivnosti za povečanje privlačnosti in turističnega potenciala območja spomenika doma in v tujini.

Ukrep: aktivnosti za oživitev arheološkega spomenika Podkraj – Arheološko najdišče Ad Pirum

Kazalnik: odprtost parka

Kazalnik: število programov in produktov

Terminski okvir: celotno obdobje

Cilj: oživitev krajine sv. Pavla

Arheološko najdišče Sv. Pavel je v registru nepremične kulturne dediščine vpisano pod evidenčno številko EŠD 853. Na širšem območju okrog sv. Pavla se je pokazala potreba po ureditvi terasaste krajine in po vzpostavitvi poti po terasastem območju. Trenutno je na območju terasasta krajina neurejena, tematska pot ni vzpostavljena. Do leta 2022 je potrebno pripraviti prijavo na poziv za vzpostavitev tematske poti po terasah in suhozidju pod sv. Pavlom, inventarizacijo teras in suhozidja, pilotno obnovo delov teras, vzpostavitev modela upravljanja in modela obnove, hkrati pa izvesti usposabljanje in motivacijo lastnikov teras za obnovo le teh ter promocijo produkta.

Ukrep: aktivnosti za oživitev terasaste krajine Sv. Pavla

Kazalnik: inventarizacija

Kazalnik: vzpostavitev tematskih poti

Kazalnik: pilotna obnova teras

Terminski okvir: 2022

Cilj: spodbujanje obnove kulturne dediščine v zasebni lasti

Posamični projekti varovanja kulturne dediščine v privatni lasti so sofinancirani na podlagi Pravilnika o sofinanciranju kulturnih dejavnosti v Občini Ajdovščina in letnega javnega razpisa. Posebej se v okviru razpisa zagotovijo sredstva za sofinanciranje obnove sakralne dediščine.

Ukrep: sofinanciranje obnove kulturne dediščine v zasebni lasti

Kazalnik: sredstva za obnovo dediščine

Terminski okvir: celotno obdobje

4 Doseženo stanje po kulturnih področjih v preteklem obdobju

4.1 Knjižnična dejavnost

Obdobje 2015-2018 je v knjižničarstvu močno zaznamovala finančna in gospodarska kriza. Posledica slednje je močan padec sredstev za nabavo knjig s strani pristojnega ministrstva (MK, javni poziv za sredstva za sofinanciranje nabave knjižničnega gradiva, december 2015, 2016, 2017, 2018). V navedenem obdobju je bilo za potrebe nakupa knjig kar 30 % manj denarja (2018), kot so bila planirana po Standardu za knjižnice. Zaradi tega je bil načrt preнове knjižnične zbirke – predpostavljal je povečanje odpisa in povečan nakup kakovostnega gradiva – dosežen v manjšem obsegu. Močno se je zmanjšalo število izvodov istega naslova; s tem se je zamajalo razmerje izvodov za posamezno enoto. Knjižnica in njeni zaposleni so se močno trudili, da bi z med-oddelčno izmenjavo zagotovili članom dostopnost novega gradiva.

Sredstev – evropskih in državnih - za vlaganje v knjižničarstvo v iztekajočem obdobju ni bilo, zaradi tega niso bili izvedeni nekateri načrti (začetek dograjevanja oz. novogradnja, večje investicijsko vzdrževanje).

V tem obdobju je knjižnica med prvimi prešla na COBISS3, kar je zahtevalo veliko predhodno opravljenega dela (odpis, izobraževanje ...).

Knjižnica je v skladu z načrtom izdala publikacijo 'Vodič po knjižnici' (2017), ki jo prejme vsak novi član. V njej najde na enem mestu strnjeno vse o knjižnici, njeni ponudbi, zbirkah, iskanju gradiva, opremljenosti (omrežja, računalniki, prostori, knjigomati, gradivo ...), o oddaljenem dostopu in digitalnih

vsebinah. Pouči se o označevanju zbirke, o delu z mladimi in s posebnimi skupinami, nacionalnih projektih, o bralnih in študijskih krožkih, pogojih včlanitve, pravicah članov, rokih izposoje in zamudninah. Distribucija je bila vezana na menjavo prejšnjih članskih izkaznic s članskimi karticami.

Knjižnica je povečala obseg in domet domoznanskih vsebin. Tako sta bili kompletirani, pripravljene in digitalizirane dve zbirki periodike (sredstva so bila črpana iz sredstev za območne naloge Goriške knjižnice Franceta Bevka). Za potrebe posebnih skupin (dom starejših) je bilo posebej pripravljenih sedem tekstov iz del domačih avtorjev (F. Černigoj, D. Lokar, V. Žvanut, P.P. Bratina, L. Trošt) in natisnjenih v večjem tisku. Izdala je tri knjige (Lokarji, Nace ima dolge tace, Vinoreja) in prispevala pomembne informacije in poudarke pri izidu monografije o oranžnih vinih v angleščini. Izšla je publikacija ob 100-letnici prve svetovne vojne.

Knjižnica je izpeljala prehod s prejšnjih izkaznic na člansko kartico, ki je posebej oblikovana. Knjižnica kartice tiska na tiskalniku na vnaprej pripravljene prednatisnjene predloge. Kartico je mogoče nadgraditi, kar ji povečuje funkcionalnost v primeru novih storitev. Poskrbljeno je, da so dogodki dobro najavljeni in izpostavljeni, v ta namen je bila posodobljena in poenotena likovna podoba, s tem se je povečala prepoznavnost.

Posodobljena je bila spletna stran, ki je po prenovi privlačna, bolj je urejena in ažurna, vsebinsko in po obliki so obogatene napovedi dogodkov. Nabor klasičnih medijev, ki prejemajo obvestila in vabila, je razširjen z elektronskimi, s tem je povečan doseg sporočil. Sočasno je bilo več kot polovico vabil in obvestil preusmerjenih v e-obveščanje, kar je pocenilo stroške tiska.

Izpeljana je zamisel o izdaji digitalne literarne revije Burjač. Revija se uveljavlja v slovenskem literarnem prostoru. Knjižnica se je odprla zunanjim partnerjem za pripravo dogodkov v knjižnici (status kulturnega prostora in 'tretji prostor').

Investicijsko vzdrževanje stavbe in posodobitve so povezani z razmeroma visokimi stroški, zato je bilo posege težje načrtovati zaradi kriznega obdobja. Tudi zaradi upanja, da bo knjižnica na vrsti za dozidavo ali novogradnjo, je bila zamaknjena zamisel o menjavi oken na severovzhodni strani: strokovna ocena je navajala, da knjižnica zgolj zaradi menjave oken ne bi znižala stroškov, ne da bi sočasno izvedla še druge posege (senčenje, dodatne izolacije, menjava načina ogrevanja in energenta).

Ker do širitve knjižnice ni prišlo, so tudi nekatere naloge ostale v ozadju (prezračevanje skladišča Potujoče knjižnice). Vmes je prišlo do poškodb fasade (burja) in zamakanja na galerijo ter v prostor osrednje izposoje, potrebna je bila sanacija. Nameščena so vrata (daljinsko odpiranje) za vstop na dvorišče (bibliobus, osebni avto), zamenjan je napis z imenom knjižnice.

Načrti knjižnice so bili usmerjeni v dopolnjevanje knjižničarske opreme in tehnologijo. Delo je bilo posodobljeno s prehodom na RFID-tehnologijo, ki je podlaga za naslednje izboljšave. V letu 2015 je bil v osrednji knjižnici nameščen knjigomat za 24-urno vračanje gradiva. Notranji knjigomat za izposajo uporablja okoli 35 % članov in močno zmanjšuje vrste. Zamenjani ali posodobljeni so računalniki v vseh enotah, v osrednji knjižnici je dograjen in posodobljen sistem za krmiljenje računalnikov za uporabnike.

Z zamenjavo razsvetljave je izboljšana vidljivost med knjižnimi policami. Z menjavo osrednje klima naprave je izboljšana učinkovitost in kakovost ogrevanja (tišje in nemoteče delovanje) v osrednji knjižnici. Zadnja leta postaja velik problem hlajenje in prezračevanje. Sistem varovanja gradiva s tehnologijo RFID ni bil izveden (visoki stroški). Zaradi stroškov še nista bili nameščena dvizna rampa in urejeno parkirišče za knjižnico za zaposlene.

4.2 Muzejska dejavnost

Pilonova galerija

Začrtane usmeritve, ki sledijo poslanstvu ustanove, so bile uspešno realizirane med leti 2015-2018. Število in raznolikost dejavnosti za različne ciljne publike se je povečevalo. Z uvedbo rednih in bolj pogostih javnih vodenih ogledov s kustosi in zunanjimi strokovnjaki – umetniki, se je razstave na poljuden način približalo tudi mlajši publiki, ki v zadovoljivem številu redno obiskuje tako razstave kot dogodke v galeriji. Ob občasnih razstavah v pritličju galerije, ki je dostopno gibalno oviranim, so bili pripravljene in realizirani vodeni ogledi za obiskovalce s posebnimi potrebami. Slabša realizacija je na področju povečevanja odkupa umetniških del v okviru zbiralne politike. Razlogi so v trenutnih gospodarskih in finančnih okoliščinah, ki ne dopuščajo konkurenčnosti na trgu z umetninami ter ambicioznejšega planiranja večjih odkupov. Pilonova galerija je v partnerskih projektih, ki so za izvajanje dejavnosti črpala evropska sredstva, sodelovala kot tretji partner, kot projektni partner je prijavila dva večja projekta (Interreg Italija-Slovenija 2014-2020 v letu 2016, v skupni vrednosti 996.492 evrov, in razpis Ministrstva za kulturo RS Mreža centrov raziskovalnih umetnosti, 2018, v skupni vrednosti 4 milijone evrov), ki nista bila izbrana za financiranje.

S prijavo projektov na razpise EU skladov se v Pilonovi galeriji ukvarja direktorica, največja težava pri bolj aktivnem sodelovanju in pridobivanju dodatnih sredstev tiči v pomanjkanju usposobljenega kadra, ki bi na tem področju večinoma časa tudi deloval.

Goriški muzej

Že od šestdesetih let prejšnjega stoletja si spomeniška služba prizadeva za ohranitev bogate arheološke dediščine v Ajdovščini in odtlej so bile na območju mesta, v povezavi z različnimi gradbenimi posegi, opravljene številne arheološke raziskave. Pomemben premik v zgodovini raziskav pa so pomenila izkopavanja v obdobju 2017–2019, ki so bila povezana s prenovo mestnega jedra. Te raziskave so v veliki meri obogatile naše vedenje o najstarejši zgodovini Ajdovščine; omogočile so nova spoznanja glede urbanistične in arhitekturne ureditve poznorimske utrdbe in tudi poselitvene zgodovine območja Ajdovščine.

Lokarjeva galerija, Lokarjeva spominska soba

Delovanje Lokarjeve galerije in Lokarjeve spominske sobe je bilo v preteklem obdobju usmerjeno v:

- povečevanje programske kakovosti;
- dostopnost likovnih razstav čim širšemu krogu obiskovalcev;
- zagotavljanje raznolikosti likovne produkcije in uveljavljanje sodobnih načinov predstavljanja vizualnih umetnosti;
- večje vključevanje lokalnih umetnikov v galerijske programe in spodbujanje njihove vključenosti v mednarodnem prostoru;
- povečevanje izmenjave razstavnih projektov;
- razširitev pedagoške dejavnosti z vključevanjem šol v galerijski program;
- povezovanje in skupne mednarodne projekte s sorodnimi organizacijami doma in v tujini.

Lokarjevo spominsko sobo organizirano obišče veliko učencev iz vseh šol občine Ajdovščina, ne samo ob kulturnem prazniku, temveč skozi vse leto. Povprečni letni obisk v Lokarjevi galeriji in Lokarjevi spominski sobi se giblje med tri in štiri tisoč obiskovalci.

4.3 Ljubiteljska kultura

ZKD Ajdovščina

Načrtovani ukrepi so bili uresničeni v skladu s postavkami. V projekt filmske vzgoje sta se v letu 2017 in 2018 vključila tudi Srednja šola Venca Pilon iz Ajdovščine in Otroški vrtec Ajdovščina. S tem so bili cilji glede dosega populacije mladih celo preseženi. Izbor filmov je načrtovan glede na starostno sestavo otrok, same filmske projekcije pa so odlično izvedene. Učitelji pripravijo učence na ogled s pogovorom, v projekt so vključeni učitelji različnih predmetov, kar daje filmskemu ogledu dodatno razsežnost. Pogovori so izvedeni tudi po ogledu s ciljem spodbuditi razmišljanje o videnem in o sporočilu filmske predstave. Filmski teden se je zaradi vključitve navedenih ustanov terminsko nekoliko podaljšal. Izbor filmov je prilagojen za osnovnošolce, srednjo šolo (zahtevnejši) in za otroke iz vrtca (risanka).

V prvem programskem obdobju je doseženih nekaj pomembnih ciljev. Filmska vzgoja zajame kar največji del osnovnošolske populacije (tudi učence iz vipavske občine, ki se projektu pridružujejo pod nekoliko drugačnimi pogoji), otroke predšolske vzgoje in dijake. Projekt so šole vzele za del svojega poslanstva in ga sooblikujejo vsi učitelji ter se z njim identificirajo. Vzburil je tudi veliko pozornost v širši javnosti in je bil predstavljen na nekaj strokovnih srečanjih, s tem je postavil v središče tudi občino Ajdovščina.

JSKD OI Ajdovščina

Na JSKD OI Ajdovščina je zaposlena ena oseba. V obdobju 2015 – 2018 so bile realizirane v večini vse predvidene postavke. Izvedenih je bilo 12 množičnih prireditev in 4 izobraževanja, na katerih se je predstavilo preko 1100 ustvarjalcev. Organizirane so bile vsakoletne strokovno spremljane prireditve (Naši zbori pojo – revija odraslih pevskih zborov, Pomlad je naša – revija otroških in mladinskih pevskih zborov, Območno in regijsko srečanje tamburaških skupin, srečanje otroških in odraslih folklornih skupin (v sodelovanju z izpostavami Tolmin, Nova Gorica in Idrija), srečanje otroških gledaliških skupin, regijska literarna in likovna srečanja, plesno srečanje). Območna izpostava JSKD v Ajdovščini je sodelovala s 17 odraslimi pevskimi sestavi in 20 otroškimi pevskimi sestavi, 5 tamburaškimi sestavi, 5 otroškimi gledališkimi in lutkovnimi skupinami, dvema otroškima folklornima skupinama in eno odraslo folklorno skupino ter posamezniki, ki delujejo na področjih likovne in literarne smeri. S svojimi srečanji je povezana tudi z vsemi osnovnimi šolami (OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, OŠ Šturje, OŠ Dobravlje, OŠ Col, OŠ Otlica in OŠ Draga Bajca Vipava) ter z obema srednjima šolama. Ohranjala je predviden nivo kakovosti izvedenih prireditev. Društvom je omogočala kakovostna strokovna srečanja z izbranimi strokovnjaki s področja kulturnega delovanja, kar se je pokazalo tudi na udeležbah, predvsem zborov, na različnih tekmovanjih tako v tujini kot tudi na domačih tleh. Manko se je pokazal pri delovanju gledaliških in likovnih skupin, kljub stalnemu spodbujanju in nudenju izobraževanj. Vzroke pomanjkanja delovanja določenih struktur kulturnega udejstvovanja je mogoče pripisati tudi staranju članstva kulturnih društev.

Uprizoritvene umetnosti

Na področju uprizoritvenih umetnosti so bili v preteklem obdobju postavljeni trije cilji:

- povečanje dostopnosti do javnih kulturnih programov posredovanja abonmajskih, gledaliških in glasbenih predstav in drugih rednih ciklov predstav. Ukrep vsakoletnega sofinanciranja kulturnih društev in zveze za prijavljene javne kulturne programe posredovanja abonmajskih predstav, organiziranja festivalov ter drugih rednih cikličnih predstav in prireditev iz področja uprizoritvenih umetnosti se je izvajal skladno s predvidenim terminskim okvirom. V letu 2015 je bil tudi spremenjen Pravilnik o sofinanciranju kulturnih dejavnosti v občini Ajdovščina, s katerim je bil na novo določen točkovnik meril za sofinanciranje abonmajskih in drugih cikličnih predstav.
- Uvedba Kinogledališča. Ukrep je predvideval izvedbo razprave in pripravo načrta izvedbe Kinogledališča, zagotovitev potrebnih sredstev ter vire, iz katerih bi se načrt financiral (abonmajsko

načelo, skupina za pripravo programa...) ter začetek postopka za spremembo pravilnika o sofinanciranju kulturnih dejavnosti. Pravilnik je bil spremenjen, kinogledališče pa ni zaživel.

- Dvigniti raven plesne kulture. Ukrep je predvideval ponudbo v občini dopolnjevati z gostujočimi predstavami in s tem spodbuditi mlade k učenju baleta in sodobnega plesa. V občini je v obravnavanem obdobju zaživel Plesno društvo Primabalerina, ki je ob sodelovanju Glasbene šole ponudilo učenje baleta.

Likovne umetnosti

Na področju likovnih umetnosti je bila v preteklem programskem obdobju za cilj postavljena promocija kakovostnejših razstav na območju občine. Ukrep za doseg cilja je bil povezati likovne umetnosti s področjem kulturnega turizma in oglaševanje v medijih preko TIC-a. Ukrep se je izvajal tekom celotnega programskega obdobja.

Glasbene umetnosti

Na področju glasbenih umetnosti sta bila v preteklem programskem obdobju postavljena dva cilja, in sicer:

- Sofinanciranje kulturnih društev, zvez in posameznikov s področja glasbene umetnosti z ukrepom vsakoletnega zagotavljanja določene višine proračunskih sredstev. Ukrep se je izvajal skladno s terminskim okvirjem, v letu 2016 so se sredstva povečala za 10 %, prav tako v letu 2018.
- Širitev nekomercialne glasbene produkcije z ukrepom povečanja proračunskih sredstev za koncerte alternativnih zvrsti glasbe. Ukrep se je izvajal tekom celotnega programskega obdobja.

Filmska umetnost

Področje zajema filmsko in video produkcijo, filmsko vzgojo, filmske festivale in drugo. Na področju filmske umetnosti je bil v preteklem programskem obdobju postavljen cilj povečati število filmskih projekcij in število gledalcev, vzpostavitev programa filmskega abonmaja ter začetek postopka za spremembo pravilnika o sofinanciranju kulturnih dejavnosti. Pravilnik je bil spremenjen, filmski abonma pa v obravnavanem obdobju ni zaživel. Na območje občine je sicer prišel ponudnik filmske distribucije, ki pa ni vzpostavil filmskega abonmaja, ampak neposredno izvaja predvajanje filmov. Na območju občine je v sodelovanju ZKD in izobraževalnih ustanov lokalne skupnosti zaživela filmska vzgoja mladih od predšolskih otrok (risanka) preko osnovnošolcev in dijakov. V šolah in izven njih pa še ni nastal noben filmski krožek.

Številka: 610-1/2019

Pripravili:
Gordana Krkoč
Jerica Stibilj
Katarina Ambrožič

Tadej Beočanin
župan